

Гісторыі пра ЦІНО і ЦІНУ

Ленэ Майер-Скуманц

**Гісторыі
пра Ціно і Ціну**

95472-2007
0001 00000001

Lene Mayer-Skumanz

Geschichten von Tino und Tina

Mit Bildern von Heribert Schulmeyer

Patmos-Verlag
Düsseldorf, 1999

Ленэ Майер-Скуманц

Гісторыі пра Ціно і Ціну

3 малюнкамі Хэрыберта Шульмайера

2-е выданне

Мінск
Выдавецтва «Про Хрысто»
2004

УДК 821.112.2-93
ББК 84 (4 Гем)-44
М 14

Пераклад з нямецкай мовы І. Пашкевіч

Пераклад зроблены паводле выдання:

Mayer-Skumanz, Lene:

Geschichten von Tino und Tina.

Mit Bildern von Heribert Schulmeyer.

© 1999 Patmos Verlag GmbH & Co KG, Düsseldorf
Alle Rechte vorbehalten

ISBN 3-491-37410-3 (ням)
ISBN 985-6628-55-5 (бел.)

© Patmos-Verlag, Düsseldorf, 1999
© УП «Выдавцтва „Про Хрысто“», 2002

Ціно і любоў

Ціна кажа: «Я цябе люблю, Ціно».

Ціно ўзрадаваўся.

Ціна працягвае:

«Вялікага Тоні з дзевятага дома я таксама люблю.

І таксу фрау Мурбах я люблю.

Майго паяца з пампонам я таксама люблю.

Я люблю майскіх жукоў.

Я люблю мае блакітныя шкарпэтакі.

Я люблю свайго дзядулю.

Я люблю сваю флейту».

Ціно не ведае, што яму на гэта адказаць. Ён моўчкі адыходзіць. Зачыняе за сабою садовыя веснічкі і ідзе па завулку. З-пад плоту, што перад домам Мурбахаў, высунула сваю мордачку такса. Ціно нахіляецца і гладзіць таксу.

«Сабачка, — кажа Ціно. — Не сумуй, што Ціна любіць не толькі цябе. Падумай толькі, калі б Ціна любіла толькі каго-небудзь аднаго, то ўсе астатнія засталіся б ні з чым».

Такса віляе хвостом.

«Я рады, што ты гэта разумеш, — кажа Ціно. — Толькі кемлівыя таксы здольныя ўсё зразумець».

Ціно разважае

Ціно сядзіць у садзе і разважае. Ён разважае пра тое, кім бы ён быў, калі б не быў самім сабою.

Ціно бачыць камінара, які праходзіць па вуліцы. Камінар прывітальна ківае яму праз плот. Ягоны твар чорны ад сажы. Яго рукі чорныя. Нават шыя чорная. Камінар падабаецца Ціно.

«Я мог бы быць камінарам», — думае ён.

Ціно бачыць страказу, якая праносіцца ў паветры. Яна стракоча, як маленькі верталёт. Яе крылы зіхацяць на сонцы. Страказа падабаецца Ціно.

«Я мог бы быць страказою», — думае ён.

Ціно бачыць маленькую птушку, якая цягне з зямлі чарвяка. Падлятае большая птушка з чорным апярэннем і жоўтаю дзюбаю. Яна адштурхоўвае маленькую птушку ўбок, здэўбвае чарвяка і адлятае. Маленькая птушка ўстрэсвае крыльцамі. Яна скача па траве і шукае сабе новага чарвяка, але нічога не знаходзіць.

Ціно думае:

«Я мог бы быць вялікаю і дужаю птушкаю.

Але ж я таксама мог бы быць маленькаю, кволаю птушкаю, у якой адабралі чарвяка».

Ціно думае далей.

Ён кажа: «Я мог бы быць таксама чарвяком».

І Ціно вельмі задаволены, што ён такі, які ёсць.

Ціно і Макс

Ціно ідзе ў дзіцячы садок.

Ен вешае свой заплечнік на кручок пад малюнкам з зорачкай. Зорачка — гэта Цінаў значок, ён азначае, што гэта месца для Цінавай курткі, абутку і мяшэчка са сняданкам.

На суседнім кручку, пад малюнкам з вавёркай, матляецца невялічкая блакітная сумка на рамяні. Яна належыць Максу. Вавёрка — гэта Максаў значок.

Макс якраз абуў свае тапачкі. Ен глядзіць на Цінаў заплечнік. «Што там у цябе, Ціно?»

«Сняданак», — кажа Ціно.

«Ты — шалёная расамаха! — кажа Макс. — У цябе ж живот лопне!»

Ціно ідзе на кухню да фрау Габі. «Што такое расамаха?»

«Гэта вялікая дужая куніца, якая жыве далёка на поўначы», — кажа фрау Габі. «Яна такая прагная, што ўпалёўвае больш звяроў, чым можа з'есці. Такое вельмі рэдка бывае сярод драпежнікаў. У нас, людзей, — ужо часцей. Таму такіх бязглуздых, якія накладаюць у сваю талерку больш, чым трэба, і называюць расамахамі».

«Ага», — кажа Ціно.

На перапынку ён цягне свой заплечнік у агульны пакой і пачынае яго распакоўваць: яблыкі, грушы, арэхі. «Гэта даў мне з сабою дзядуля для ўсіх нас. Усё гэта вырасла ў ягоным садзе!»

Дзеці сядваюць у кружок і дастаюць свае лусцікі. Фрау Габі рэжа яблыкі і грушы на чацвярцінкі. Цётка Рыта расколвае арэхі. Ціна і Марыйка раздаюць арэшкі, а Францішка сочыць за тым, каб усё было падзелена справядліва.

«Арэшкі на лусціках, як гэта смачна!» — уздыхае Марыйка.

«Вазьмі сабе», — кажа Ціно Максу.

Макс адмоўна хітае галавой. Ён пачырванее па самыя вушы. «Я так не люблю», — мармыча ён.

Ціно корпаецца ў сваім заплечніку. «З-за гэтай навалы садавіны я зусім забыўся ўзяць свой сняданак!»

«Вось, кусай ад майго!» — кажа Францішка.

«Чакай, Ціно, — кажа Макс. — Хочаш узяць мае лусцікі?»

«Палову», — кажа Ціно.

Дзеці дружна жуюць і нават падбіраюць крошкі. Потым Макс кажа: «Эй, Францішка, цяпер мне ўжо захацелася арэшкаў».

«А я пра гэта падумала», — кажа Францішка і дастае порцыю для Макса з кішэні свайго фартушка.

Ціно моліцца

Кожны тыдзень сюды, у дзіцячы садок, прыходзіць катэхетка. Яна апавядае ўсім, хто хоча паслухаць, пра Бога і пра Пана Езуса, Сына Божага. У гэты час турчаняты ідуць гуляць на двор. Яны не хрысціяне, а мусульмане і маюць свой уласны ўрок рэлігіі і свае малітвы. Яны моляцца да Алаха.

«А вы не хочаце паслухаць, як мы молімся?» — пытаецца Ціно ў браціка Гюль.

Той збянтэжана ўсміхаецца. «Мой тата не хоча ...»

«Ну, тады, канешне ж, не».

Катэхетка моліцца з дзецьмі. Маліцца — гэта значыць размаўляць з Богам.

Кожны з дзяцей можа нешта сказаць Богу, уголасці моўчкі, у думках, — як каму хочацца.

«Божачка, аберагай маю прабабулю», — кажа Ціна.

«Амэн!» — кажуць усе разам. Амэн — гэта старадаўняе слова з той мовы, на якой гаварыў Езус. «Амэн» азначае: сапраўды так! Дакладна! Гэта праўда!

Марыйка раіцца са сваёю сястрычкаю Францішкаю, а потым кажа: «Божачка, пашлі нашай Паўле яшчэ двух ці трох анёлаў- апекуноў. Толькі яны павінны быць вельмі спрытнымі. Паўла ўжо ўмее бегач і карабкацца ўверх. За ёй трэба паўсюль вокады вока».

«Амэн!» — кажуць дзеці.

«Божачка, — кажа Ціно, — дамоўцесь з Алахам, каб вы абодва наглядалі за Гюль і яе сястрычкамі».

«Амэн», — кажуць дзеці.

«Хвілінку», — спыняе дзяцей катэхетка. «Бог і Алах — гэта не дзве розныя асобы. Алах — гэта толькі іншае імя Бога. Хрысціяне і мусульмане вераць у аднаго і таго ж самага, адзінага Бога».

«А чаму тады мы не молімся разам?» — пытаецца Ціно.

«Ах, — уздыхае катэхетка. — Я не змагу растлумачыць гэтага так хутка. Усё-такі існуе шмат адрозненняў паміж абедзвюма рэлігіямі. Калі вы падрасцеце, вы лепш зразумеете гэта. А цяпер толькі вучыцеся верыць і маліцца як хрысціяне».

«Ці ёсць у Бога яшчэ іншыя імёны апроч Бог і Алах?» — пытаецца Ціно.

«Так, — тлумачыць катэхетка. — У розных краінах Бога называюць рознымі імёнамі. Напрыклад, індзейцы называюць яго „Вялікая таямніца“».

На перапынку Ціно падышоў да Гюль: «Мы маліліся таксама і за цябе, і ўсе разам сказалі „Амэн!“».

«Мы таксама кажам „Амэн“», — прамармытала Гюль.

«Ну вось, на табе!» — бурчыць Ціно. Падчас сняданку, калі ён сеў есці свой лусцік, ён памаліўся: «Божачка, у якога так шмат імёнаў, дапамажы, нарэшце, каб усе людзі маглі маліцца разам!»

Ціно чуе трэск

Ціно ляжыць у ложку. Ён спрабуе заснуць.

Нешта трэснула.

Ціно сядзе і прыслухоўваецца.

Зноў нешта трэснула.

Нешта трашчыць пад ложкам.

Трашчыць за шафаю.

Нешта трашчыць і перамяшчаецца туды-сюды па падлозе.

У Ціно схаладнелі рукі.

Ён хоча закрычаць, але ў яго раптам прапаў голас.

Нешта трашчыць вакол Цінавага ложка, то тут, то там.

Ціно саскоквае з ложка і хапае газету, якую чытаў тата.

Ён пашамацеў газетаю, потым яшчэ трохі — і прыслухаўся.

«Яно слухае шамаценне, — шэпча Ціно. — Яно баіцца». Ён трохі падумаў, потым пазяхнуў, пазяхнуў вельмі моцна і ўголас. «Ну, — кажа ён, — няма чаго баяцца, нават калі яно крыху і пашамацела...».

Ціно ўцяміў

Ціно сядзіць на кукішках за кустом лаванды і назірае за пчоламі. Яны цешацца, што лаванда тамсям яшчэ квітнее. Гэта вельмі дакладна прыкмеціў Ціно па іх радасным гудзенні. З серабрыста-шэрага куста тырчаць асобныя сцябліны з пяшчотнымі сінявата-ліловымі кветачкамі. Яны калыхаюцца пад пчаліным цяжарам.

За кустом лаванды пахнуць дзедавы ружы. Яны таксама разрасліся, як жываплот. Але пасяродку стаіць шырокая арка-дуга, якая стрымлівае іх і дае праход на другую палову сада. Чырвоная ружа-павітуха так абвіла і запляла зялёны жалезны каркас, што ён проста знік пад лісцем і кветкамі.

Ціно чуе крокі пад аркай. Ён падымае галаву. Гэта Ціна.

«Паследак! Паследак!» — крычыць яна.

«Гэта ты пра мяне? — здзіўлена пытае І Ціно. — А што такое паследак?»

«Хі-хі-хі! А я нешта ведаю... Непатрэбная неспадзяванка!» — выкрыкнула Ціна і збегла хіхікаючы.

Ціно ідзе ў дом. Можна спытаць у дзядулі? Ён прыслухоўваецца, стоячы каля белых дзвярэй. Ціно чуе моцны храп і сапенне. Дзядуля спіць пасля абеду, а бабуля ў гэты час яшчэ на працы. Ціно падымаецца па лесвіцы на другі паверх. «Мама?»

Ніхто не адзываецца. Напэўна, мама пабегла ў краму нешта купіць. Ціно падымаецца ў мансарду, у пакой свайго старэйшага брата.

«Джанатан?»

«Так!»

«Джанатан, скажы хучэй! Што такое паследак?»

Джанатан сядзіць перад кампутарам. Ён не адводзіць вачэй ад экрана і не выпускае мышкі кампутара з рукі. Але ён адказвае: «Паследак з’яўляецца пазней за ўсіх. Уяві сабе, напрыклад, адліёт буслоў у вырай, калі вялікі касяк ляціць на поўдзень. А яшчэ адзін бусел ляціць услед за імі — гэта і ёсць паследак».

«Ага, — кажа Ціно. — І гэта ён там, на поўдні, непатрэбная неспадзяванка?»

Крэсла нечакана паварочваецца, Джанатан глядзіць на Ціно. «Хутчэй, радасная неспадзяванка, я так сказаў бы. Бо гэта выдатна, што прылятае яшчэ адзін, каму гэта ўдалося... А чаму ты пра гэта пытаешся?»

«Бо Ціна... мяне...»

«Ага, — кажа Джанатан. — Дзяцей, якія з’яўляюцца на свет нашмат пазней за сваіх братоў і сясцёр, у некаторых сем’ях таксама называюць паследкамі. Альбо апошніх птушанят, таму што яны яшчэ застаюцца ў гняздзе, калі старэйшыя ўжо даўно вылецелі з гнязда».

«Гэта дрэнна, што я паследак?»

«Для мяне — не», — кажа Джанатан і смяецца.

«І для мамы, і для таты, і для дзядулі, і для бабулі таксама — не. Нядрэнна таксама і для нашай любай кузіны. Бо каму б Ціна назаляла, калі б не было цябе?»

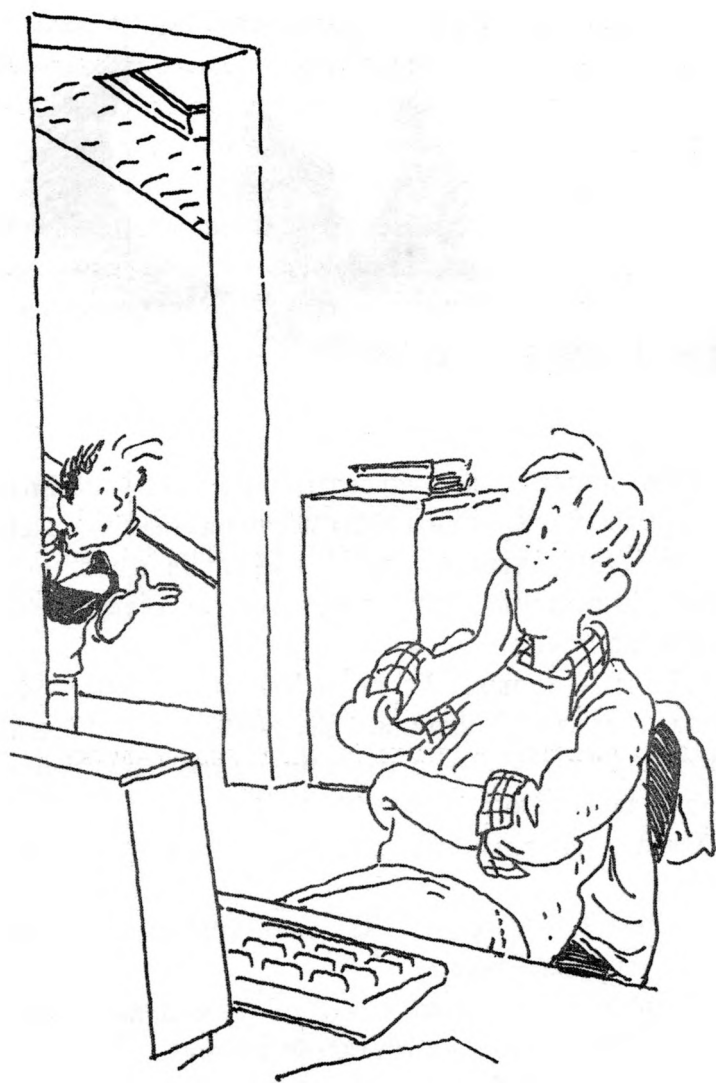
Ціно паціскае плячыма.

«Глядзі, — кажа Джанатан. — Мне здаецца, што было так. Перш, чым ты з'явіўся на свет, ты паўсюль зазірнуў і паразважаў, у якой сям'і ты б хацеў жыць. Гоп-ля, — сказаў ты, у гэтым доме нумар пяць па Бэзавай вуліцы было б зусім нядрэнна. Тут бацькі ўжо папрактыкаваліся на Джанатане, як трэба выходзіць дзяцей».

«Нешта я гэтага не памятаю», — кажа Ціно.

«Нічога, — кажа Джанатан. — Мне здаецца, ты менавіта так думаў яшчэ перад тым, як пачаў расці ў маміным жываце».

«Ага», — кажа Ціно і бяжыць назад у сад. Ён кладзецца ў траву перад кустом лаванды. «Эй, вы таксама паследкі, — кажа ён, гледзячы на кветкі. — Але гэта зусім няблага. Для пчол — гэта проста шчасце. Чуеце?»

Ціно і поўня

Ціно апранае цёплую куртку. Ён ідзе ў цёмны вечаровы сад. Круглы жоўты месяц падымаецца над дахам. Ціно сядзе на кукішкі і абхоплівае сябе рукамі. Ён робіцца зусім маленькім. Так глядзіць ён ўверх, на поўню.

«Хм-м, — уздыхае Ціно. — Ты такая апетытная. Такая сакавітая. І так прыемна ад цябе пахне. Нехта ўжо пракусіў у табе пару дзірак, але цябе яшчэ хопіць на сотню вячэраў».

Раптам пад аркай узнікае чыйсьці імклівы, хуткі цень.

Ён чуе Цінін голас: «Ты што, трызніш, Ціно? З кім ты размаўляеш?»

«З поўняю», — кажа Ціно. «Я — мышаня, якое думае, што поўня — гэта галоўка сыру».

«Што за вар'яцкая ідэя ў цябе?!»

«Не ў мяне, — кажа Ціно. — У мышаняці».

Ціно і мох

Пад кустамі бэзу ляжыць некалькі вялікіх камянёў. Іх прывёз дзядуля са сваіх падарожжаў. Разам з татам яны дасталі іх з машыны і прыкацілі сюды. Дзядуля ведае пра кожны камень, дзе і калі ён яго знайшоў.

Ціно праводзіць далонню па камянях. У кожнага каменя свой твар, гладкі альбо шурпаты, халодны альбо цёплы, у залежнасці ад таго, колькі сонца ён у сябе ўвабраў. На некаторых камянях расце блакітна-шэры лішайнік. На іншых расце мох.

Кончыкамі пальцаў Ціно дакранаецца да імху. Які ён мяккі і свежы! І колькі адценняў зялёнага колеру можа ў яго быць, колькі розных відаў круглых і перыстых лісточкаў ён мае!

Ціно сядзе каля камянёў. Ён сядзіць зусім ціха на адкрытым сонцы, нерухома і моўчкі. І адчувае, як становіцца ўсё больш і больш важкім. Такім важкім, як гэтыя абломкі скалаў. Але зямля моцная. Яна вытрымае яго. Зверху, з куста бэзу на яго і на камяні пасыпалася дажджом пажоўклае асенняе лісце. Маленькі павучок карабкаецца па яго назе, але гэта не перашкаджае Ціно. Лісце і павукі не могуць пашкодзіць камяням. Чорны дрозд скача зусім блізка. Ён не баіцца камянёў...

Сонца апусцілася за суседскі дом, вецер стаў халодным.

«Ціно! — пачуўся мамін голас. — Ціно, дзе ты падзеўся!?»

Ціно з цяжкасцю ўстае на зацёклых нагах. Ён пацірае ногі і рукі. Ён пазяхае, потым яшчэ і яшчэ раз.

«Ну, ты толькі скажы, — крычыць мама. — Я шукаю цябе ўжо цэлую гадзіну, у садзе таксама. А цябе нідзе няма».

«Зразумела», — кажа Ціно.

Ён ідзе дамоў, падыходзіць да вялікага люстэрка ў калідоры. Ён уключае святло. Насценныя свяцільні заліваюць яго твар яркім святлом. Ціно праводзіць пальцамі па ілбе і шчоках.

«Што там?» — заклапочана пытаецца мама.

«Нічога, — кажа Ціно. — Я толькі падумаў, што там, можа, пачаў расці мох...»

Ціно ведае, што любіць Ціна

«З сённяшняга дня, — кажа Ціна, — называй мяне Крысціна».

«Чаму?» — пытаецца Ціно.

«Таму што я ўжо дарослая, — кажа Ціна. — І таму што я не хачу, каб маё імя было падобна да імён маленькіх дурных хлопчыкаў!»

Ціно моўчкі адварочваецца. Ён ідзе па сцежцы, пасыпанай гравіем, паміж градак з гароднінай. Ён чуе, як храбусціць гравій пад яго нагамі. Ён храбусціць моцна і абурана. Ціно сцішыў ход. Цяпер гравій храбусціць цішэй. Ціно прабіраецца наперад, як баязлівы і сарамлівы звярок. Цяпер гравій толькі шапоча. Але Ціно можа ступаць яшчэ асцярожней, амаль нячутна.

«Ты чуеш, Ціна, — кажа ён, — гэта па гравіі ідзе прывід».

За кустамі ружаў ціха. Ціно скача ў траву і куляецца некалькі разоў.

«Ціна, ты так не ўмееш...»

За ружовымі кустамі нешта зашамацела і сціхла.

Ціно шпацыруе да кустоў маліны. Ён чакае хвілінку, потым кажа: «Гэй, Ціна, вось самая-самая апошняя ягада маліны!»

«Пакінь яе мне!» — крычыць Ціна і бяжыць да яго.

Ціно трывае для яе маліну на раскрытай далоні.
«О, якая вялікая! — кажа Ціна і засоўвае маліну ў рот. — І такая салодкая!»

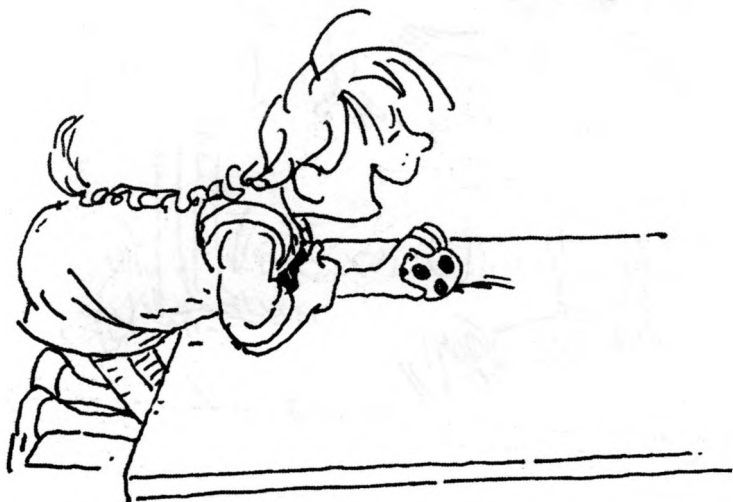
Ціно глядзіць на яе, як яна аблізваецца. «А ты цяпер адгукнулася на Ціну...»

«Гэта было выключэнне», — кажа Ціна.

Ціно і свята ўраджаю

У дзіцячым садку плануецца свята ўраджаю. Рыта, выхавацелька, упрыгожвае пакой гірляндамі з барвовага кляновага лісця. «Кожны з вас павінен заўтра прынесці што-небудзь, сабранае з ураджаю. Усё, што вы прынясеце, мы пакладзем на адну вялізную талерку, сядзем наўкола і скажам: «Любы Божачка, усё гэта — Твае дары. Мы дзякуем Табе за гэта. Ты даў нам, людзям, сілы і розум супрацоўнічаць з Табою. Мы сеем і збіраем ураджай, мы прыкладаем шмат намаганняў і цешымся поспехамі. Дзякуем Табе за ўсё гэта».

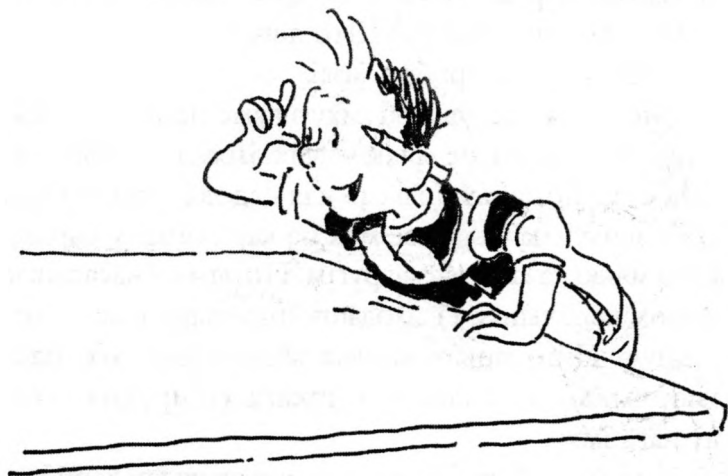
На наступны дзень дзеці прынеслі караваі, гародніну і садавіну. Ціна прынесла мяшэчак вылушчаных арэхаў. І толькі Ціно паклаў на талерку спісаны аркушык паперы. «Гэта ад мяне. Я надыктаваў Джанатану, каб ён надрукаваў на кампутары».

Рыта чытае ўслых:

«Мюслі з груш і арэхаў,
салата з яек і гароху
і вершык з маімі думкамі,
усё тут сабрана патроху...»

Ціна хіхікае. «Эй, Ціно, на якім полі ты назбіраў гэтыя вершы?»

«Там, у галаве», — кажа Ціно і паказвае на свой лоб. «І было столькі ж клопату, каб што-небудзь прыдумаць, як і вылушчыць арэхі са шкарлупінкаў».

Ціно і шыпшына

Ціно быў разам з дзядулем на лузе каля ракі. Там растуць кусты шыпшыны, якія ўвосень скрозь пакрыты чырвонымі бубачкамі.

«Давай нарвем іх і падорым нашай бабулі, — прапанаваў Ціно. — А яна заварыць з іх гарбату».

«Гэта шмат працы, — падумаўшы, кажа дзядуля. — Трэба кожную бубачку разрэзаць папалам і дастаць зярняткі».

«Тады я зраблю нешта іншае», — сказаў Ціно і пачаў зрываць шыпшынку так, каб на кожнай застаўся маленькі хвосцік.

Дома ён папрасіў дзядулю: «Выражы мне з кардону вялікае сэрца і абклей яго фольгаю!»

Дзядуля так і зрабіў. «Што яшчэ?»

«Цяпер нам патрэбен мох!»

Ціно збірае падушачкі імху з каменнай лавы ў садзе, а дзядуля збірае мяккія кучкі імху з гафрыраванага сталёнага даху навеса для садовага інвентара. Ціно шчыльна ўкладвае мох па кардонным сэрцы, адзін мяккі кавалачак за другім. Потым ён насаджвае на мох шыпшынку. І выходзіць ярка-чырвонае сэрца!

Яшчэ Ціно прыгожанька аблямоўвае яго барджурчыкам з надзвычай яркага ізумрудна-аксамітнага імху.

«Ты калі-небудзь бачыў такі прыгожы падарунак, дзядулька?»

Не, дзядуля за ўсё сваё жыццё не бачыў нічога прыгажэйшага.

Бабуля кладзе сэрца з шыпшынамі як упрыгожанне на стол. «Цяпер цешуся я, — кажа яна. — А пазней, зімою, цешыцца будуць птушкі, калі я пакладу гэтае сэрца для іх на тэрасе».

«Траякая радасць», — кажа задаволена Ціно.

«Чаму траякая? Дваякая! Спачатку — бабуліна, потым — птушыная. Лічыць навучыся, малеча», — сіпіць Ціна.

«Траякая, — кажа Ціно. — Я таксама цешыўся, калі рабіў».

Ціно і гарадок з запалкавых скрыначак

Ціно і Францішка наклеяваюць рознакаляровую паперу на скрыначкі з-пад запалак.

Яны будуюць горад і домікі з запалкавых скрыначак.

Домікі стаяць роўнымі радкамі, і перад кожным домам расце коркавае дрэўца з кронаю з ваты. На ваце ружовыя крапінкі — гэта значыць, што дрэўца ў квецені.

Ціно кладзе блакітны шалік вакол горада — гэта рака. Па рацэ плывуць маленькія папяровыя лебедзі.

«Прыгожа, праўда?» — кажа Ціно.

«Супер, — кажа Францішка. — Цяпер я пайшла рабіць фрызуры лялькам». Яна знікае каля лялечнага доміка. Ціно застаецца адзін перад кардонным гарадком.

Яго рука шпацыруе ўздоўж ракі, шпацыруе ўказальным і сярэднім пальцамі: раз-два, раз-два.

«Ціна, хадзі сюды! Паглядзі!» — кліча Ціно. «Ідзі паглядзі, што мы пабудавалі!»

«Што, нешта асаблівае?» — пытаецца Ціна.

«Гэта цэлы горад», — кажа Ціно. «Ты не хочаш са мною пагуляць у горад?»

«Мне не хочацца», — кажа Ціна. «Гэта дурно-та — гуляць у горад».

Ціно адчувае сябе абражаным.

Ціно абураецца.

Ціно страшна злуецца.

Ён падымае шалік і раскідвае лебедзяў ва ўсе бакі.

Ён топча кардонныя домікі.

Ён глуміць квітнеючыя дрэўцы.

Падбягае Ціна. «Што ты робіш? — пытаецца яна. — Ты гуляеш у землятрус? Можна мне пагуляць з табою?»

Ціно адмоўна хітае галавой.

Падыходзіць Францішка. «Ах, Ціно, чаму ты гэта зрабіў?»

«Не ведаю», — мармыча Ціно.

Ціно і арка з ружаў

Ціно сядзе да дзядулі на калені.

«Слухай, дзядуля, — кажа ён. — Усе людзі на гэтай вуліцы маюць плот альбо сеткавую агароджу вакол саду. У Мозераў плот з дошак. А ў старога Ледэрэра нават сцяна. А ты не мог бы замест жываплоту з кустоў паставіць агароджу з металічнай сеткі?»

«Мог бы, — кажа дзядуля. — Але чаму я павінен гэта рабіць?»

Ціно соўгаецца па дзядуліных каленях туды-сюды. «Калі б у тым садзе быў сапраўдны плот, у дзядзькі Хуберта... а не адкрытая арка з ружаў, дык ... дык было б больш міру ў садзе з гэтага боку».

«Вось як?» — прамармытаў дзядуля.

«Ціна...» — запінаючыся, пралепятаў Ціно. «Яна... Тады б яна не магла шмыгаць туды-сюды кожную хвіліну і кожнага дапякаць».

«Маеш рацыю, тады б яна не магла, — кажа дзядуля. — Тады б ёй прыйшлося рабіць круг і званіць у званок на брамцы дома нумар пяць па Бэзавай вуліцы».

«Яна б гэтага не рабіла, — кажа Ціно. — Для яе гэта была б лішняя валакіта, калі хочаш ведаць». Ён упіраецца ілбом у дзядуліны грудзі. «Зрабі, калі ласка, жалезную агароджу».

«Не, — кажа дзядуля. — Аднойчы ўжо была жалезная агароджа, шмат гадоў таму, задоўга яшчэ да твайго нараджэння. Але пасля бясконцай

цяганіны туды-сюды, шматлікіх сварак мы з дзядзькам Хубертам вырашылі яе разбурыць. На мяжы мы пасадзілі кусты ружаў, а прабабуля падарыла нам ажурную арку. І ўсе адразу сказалі: для дзяцей так будзе лепей, і сад будзе ў два разы большы. Для нас, дарослых, таксама стала лепей з аркай, аплеценай ружамі, чым з непрыгожай агароджай».

Дзядуля пацягваецца, так што Ціно павінен узяць галаву.

«У мяне ёсць просьба да вас, дзеці, — кажа дзядуля. — Каб вы ніколі не ставілі там агароджу. Дасце рады і без агароджы. А калі вам захочацца пасварыцца — сварыцеся і спрачайцеся так, каб пасля ўсё ж такі было не сорамна прайсці праз арку з ружаў».

Ціно не кажа ні «так», ні «не». Ён спаўзае з дзядуліных каленяў і ідзе да акна. Калі стаць на пальчыкі, дык можна ўбачыць арку з ружаў.

Ён уздыхае: «Але ж мяжа ёсць?»

«Канешне, Ціно. Таксама паміж дзядзькам Хубертам і мною. Таксама паміж Цінай і табою. Гэта справядліва. Яе ніхто не бачыць, але ўсе пра яе ведаюць».

«Але толькі не гэтая дурная Ціна».

«Пакуль не. Можаш ёй гэта перадаць, толькі мірна».

Ціно зглыгнуў. «Па мне, дык няхай не будзе ніякіх межаў, — кажа ён. — Але толькі, каб Ціна была добрая».

Ціно і суседскі сад

Ціно закрывае вушы рукамі. Ён не можа выцерпець шуму, калі дзядзька Хуберт пілуе бензапілою. Нажы бензапілы разразаюць галіны, якія паспілоўваў дзядзька Хуберт, на малыя кавалкі. Распілаванае дрэва разам з асеннім лісцем кідаюць на кампоставую кучу. Там усё перапрэе і паволі стане ўрадлівай зямлёю.

Дзядзька Хуберт добра ўзброіўся да працы з бензапілою. Ён надзеў ахоўныя акуляры, каб ніводная трэсачка не трапіла ў вочы, і тоўстыя навушнікі супраць шуму. Тое, што Ціно крычыць: «Дзядзька-руйнавальнік», — ён ніяк не можа пачуць.

Ціно ідзе ўздоўж зараснікаў ажыны. Ён уяўляе сабе мяжу, якая тут праходзіць, лінію мяжы паміж садам дзядулі і дзядзькі Хуберта па адзін бок і садам Мозера па другі. Сусед пасадзіў на мяжы кусты. Акрамя таго, тут стаіць яго стары хісткі штыкетнік. Некаторыя дошкі вісяць, амаль што адарваныя, на драўлянай папярэчыне. Для Ціно ёсць вялікая дзіра, можна пралезці.

«Гэтую дзіру я пакіну», — сказаў сусед. «Для цябе, Ціно, для вожыкаў і наогул».

У суседа ёсць унучка, у яе паралізаваныя ногі, і яна сядзіць у інваліднай калясцы. Яе завуць Зузана. Зузана на пару гадоў старэйшая за Ціно. Яна можа

добра чытаць услых і майстраваць. Таму Ціно часта яе наведвае. Акрамя таго, яму падабаецца суседскі сад. Улетку тут ёсць сапраўдны поплаў з макасамасейкам і званочкамі, маргарыткамі ды шалфейем.

«Прывітанне, Ціно, — кажа сусед. — Уцякаеш ад шуму бензапілы?»

Ціно ківае галавою. «Тут яе не так чуваць, а там проста не выцерпець...»

Сусед падграбае лісце і складае яго пад кусты бузіны. Ён таксама абрэзаў свае пладовыя дрэвы. Абрэзанае галлё паскідана ў кучы ў куце сада.

«Можа Вам дапамагчы? — пытаецца Ціно. — Я занясу галлё на той бок да дзядзькі Хуберта, каб яно тут не валялася».

«Не трэба!» — крычыць Зузана са свае каляскі. «Гэта будзе наша хатка для вожыкаў».

Сусед нясе поўныя граблі лісця да кучы галля. Ён страсае лісце на галлё. «У гэтых закуточках вельмі любяць хавацца вожыкі ўзімку», — кажа ён. «І лісце, якое я зграбаю пад кусты, таксама мае сваё значэнне. Яно ўгнойвае зямлю. Пад лісцем зімуюць лічынкі, слімакі і жукі, якімі кормяцца многія птушкі. Таксама, калі нам пашчасіцца, наступнай вясною вернецца наш салавей. Ён будзе сваё гняздо на зямлі з перапрэлага за зіму лісця». Сусед глядзіць на Ціно. «Таму я пакідаю сад як ёсць, — не прыбраным. Сад усё ж такі не шафа на бялізну. Яму таксама трэба трохі свабоды...»

У задуменні Ціно вяртаецца праз дзіру ў плоце назад у сад дзядулі і дзядзькі Хуберта. Бензапіла змоўкла, дзядзька Хуберт здымае навушнікі.

«Наш сад, — кажа Ціно да яго, — так чыста прыбраны, проста, як шафа на бялізну».

«Прыгожа, праўда?» — задаволена кажа дзядзька Хуберт.

Ціно і важная навіна

Цініны бацькі і Ціна выказалі жаданне прыйсці да дзядулі і бабулі на абед. Цініна мама хоча паведаміць бабулі нейкую таямнічую навіну. Ціно і яго бацькі таксама запрошаны.

Ціно дапамагае бабулі збіраць на стол. Акно прыадчынена. Ціно чуе, як храбусціць гравій, лёгка і весела, так: хруб-хруб-хруб. Так бегае толькі Ціна. Вось яна праходзіць па тэрасе і з'яўляецца ў дзвярах. «Чакайце, я раскладу сурвэткі», — кажа яна.

Бабуля паказвае ёй, як складаюць сурвэткі ў кветку. «Я ўся ў нецярпенні ад тае навіны», — напаўголасу кажа яна. «Можа ты ведаеш, Ціна?»

«Зразумела, — задаволена кажа Ціна. — Але я не прагаваруся!»

Бабуля чакае хвілінку, потым кажа: «А можна мы з Ціно хоць паспрабуем адгадаць? Гэта звязана з працай?»

«Можа і так», — кажа Ціна і смяецца.

«Ага, твая мама мяняе прафесію?»

Ціна задумваецца. «Напэўна, не...»

«Ці, можа, вы збіраецеся паехаць у вялікае падарожжа?»

«Не», — упэўнена кажа Ціна.

«Няўжо вы дабудуеце ўрэшце свой дом?» — пытае Ціно.

«Можа, толькі тады, калі я вырасту», — кажа Ціна.

Бабуля ўздыхае. «Ну можа ты зробіш хоць маленькую, самую маленькую падказку...»

Ціна вагаецца. Потым яна нахіляецца і шэпча: «У жываце нешта ёсць».

«О!» — кажа бабуля і адразу супакойваецца і весялее.

У Цінавай галаве нешта мільгае. Ён зусім блізка ад здагадкі. Ціно глядзіць на бабулю. «Ну, ты зразумела, што гэта?»

«Але ж адкуль!» — ускліквае бабуля, таму што якраз уваходзяць Цініны бацькі, а Цінавы бацькі, дзядуля і Джанатан ужо тупаюць, зыходзячы з другога паверха.

Бабуля ставіць супніцу на стол. «Смачна, смачна есці!»

«Хвілінку, — кажа Цініна мама. — Спачатку навіна. У нас будзе яшчэ адно дзіця! Вясной, калі зацвітуць півоні».

«Вы мяне зусім ашаламілі, — кажа бабуля. — Я такая шчаслівая».

Ціно радуецца. «Яшчэ адзін паследак», — шэпча ён Джанатану.

Ціно і ліхтар святога Марціна

Ціно пытаецца ў свайго таты: «Ты паможаш мне зрабіць ліхтар святога Марціна?»

«А што, вы не робіце яго ў дзіцячым садку?» — пытае тата.

«Толькі каркас, — кажа Ціно. — Малюнкi ў акенцах мы павінны зрабіць дома».

«Ага, — прабурчэў тата. — Мне здаецца, што малюнкi ў акенцах лепей зробіць мама».

«Мама яшчэ на курсах праграмістаў», — кажа Ціно. Тата прыцішвае гук тэлевізара і сядзе за стол да Ціно. «І што трэба зрабіць, зоркі і месяц?»

Ціно адмоўна хітае галавою. «Зоркі кожны год паўтараюцца — гэта нуднавата. Можа, давай зробім святога Марціна на кані?»

«Каня? Не, каня я не магу», — жахнуўся тата. «А можа плашч, які святы Марцін разрубаў сваім мячом. Ты ж ведаеш гэтую гісторыю? Святы Марцін аддаў жабраку палову свайго салдацкага плашча. Гэта было такое вялікае палотнішча, яго я запраста мог бы намаляваць...» Ён малюе дзве паловы плашча на палях часопіса з тэлепраграмай.

Ціно здушана ўздыхае. «Ці спадабалася б табе такая застаўка ў акенцы, тата?»

«Не... Маеш рацыю. А што было потым?»

«Рыта апавядала нам пра святога Марціна», — кажа Ціно. «Калі ён быў жаўнерам, ён меў слугу. Так было тады ў а... афі...»

«У афіцэраў, — кажа тата. — Яны мелі слугаў».

«Так, але святы Марцін — не. Ён рабіў разам са слугою ўсю працу: і есці варыў, і прыбіраў, і ваксаваў боты. Калі слуга варыў есці, святы Марцін у гэты час чысціў дзве пары ботаў!»

«Гучыць вельмі добра», — чуецца мамін голас з вітальні. І мама прасоўвае галаву ў дзеры. Яе плашч блішчыць ад вады. «Святы, які ваксуе боты свайму слуге. І мые, і гатуе, і выносіць смецце...»

Тата моршчыць лоб. «Сёння раніцай я выносіў смецце!»

«Я ж нічога не кажу», — кажа мама. «Вы, двое, што-небудзь ужо елі на вячэру? Не? Тады я пабегла на кухню».

Ціно падае тату нажніцы. «Давай выражам дзве пары ботаў і каструлю, і чарпак, і венік, і...»

Тата малюе белым алоўкам на чорным кардоне контур, потым асцярожна адразае ўсё, што не мае дачынення да ботаў і кухоннага посуду.

Ціно наклеівае жоўтую паперу на акенцы ліхтара. Ён разглядае выразаныя акенцы насупраць лямпы. «Супер, праўда?»

«Скажам, нядрэнна», — кажа тата і старанна закручвае клей. Потым ён прыносіць венік, каб змесці з дывана чорныя абрэзкі. У суседнім пакоі ён бачыць мокрыя маміны боты. «Ты што, па рацэ хадзіла?» — крычыць ён на кухню.

«Не, толькі па Бэзавай вуліцы, але ў маіх любімых ботах», — уздыхае мама.

Тата насоўвае ў боты газеты.

«Не перажывай. Калі яны высохнуць, я іх на-ваккую, і яны будуць, як новыя».

Ціно і дзень святога Марціна

Ціно стаіць каля акна, у світэры паверх піжамы і з тоўстым кампрэсам на шыі. Ён глядзіць уніз, на цёмную вуліцу, і шмыгае носам.

«Праклятая тэмпература! Праклятае горла! А мой прыгожы ліхтарык вісіць недзе там, у садку, зусім адзін!»

«Дзеці з тэмпературай павінны ляжаць у ложку!» — кажа мама.

«Дазволь яму трошкі тут пастаяць, — кажа Джанатан. — Можа яны зробяць круг і зойдуць на нашу вуліцу».

Але колькі Ціно тужліва ні чакаў, ні працэсіі святога Марціна, ні карагоду ліхтарыкаў не было відаць. Ні намёку на тупат дзіцячых ног, ні адгалоску песні святога Марціна — нічога.

«Яны пайшлі звыклаю дарогаю», — кажа мама.

Ціно плача.

«Заплюшч вочы, — кажа Джанатан. — Уяві ўсё сам, толькі больш прыгожым: сцэнку пра святога Марціна, вогнішча ў парку, ліхтарыкі, як яны мігцяць, і як дзеці дзеляць хлеб святога Марціна».

«А я нічога не атрымаю», — кажа Ціно і плача яшчэ мацней.

І тут ён бачыць, як у цемры мігцяць і пакалыхваюцца два ліхтарыкі. Яны ўсё бліжэюць і бліжэюць,

два ліхтарыкі святога Марціна, адзін — з зоркамі і месяцам, другі — з каструляй і ботамі. За імі маршыруе маленькі цень у башлыку. «Гэта Ціна! Джанатан, упусці яе!»

Ціна працягвае Ціно яго ліхтарык і хлеб святога Марціна.

«Ты ішла з двума ліхтарыкамі...» — кажа Ціно.

«Так», — кажа Ціна. «Але толькі да парку. Там стаяла Гюль са сваімі бацькамі і назірала за намі. „Хадзі сюды, — крыкнула я, — панясеш ліхтарык Ціно. Але яе тата ёй не дазволіў. „Таму што гэта хрысціянскі фэст, — сказаў ён мне, — і мы тут ні пры чым“. А яе мама сказала: „Напэўна, можна дазволіць нашай Гюль трошкі паднесці за хворага Ціно ліхтарык з каструляй і чарпаком“. І Гюль пайшла разам з намі...»

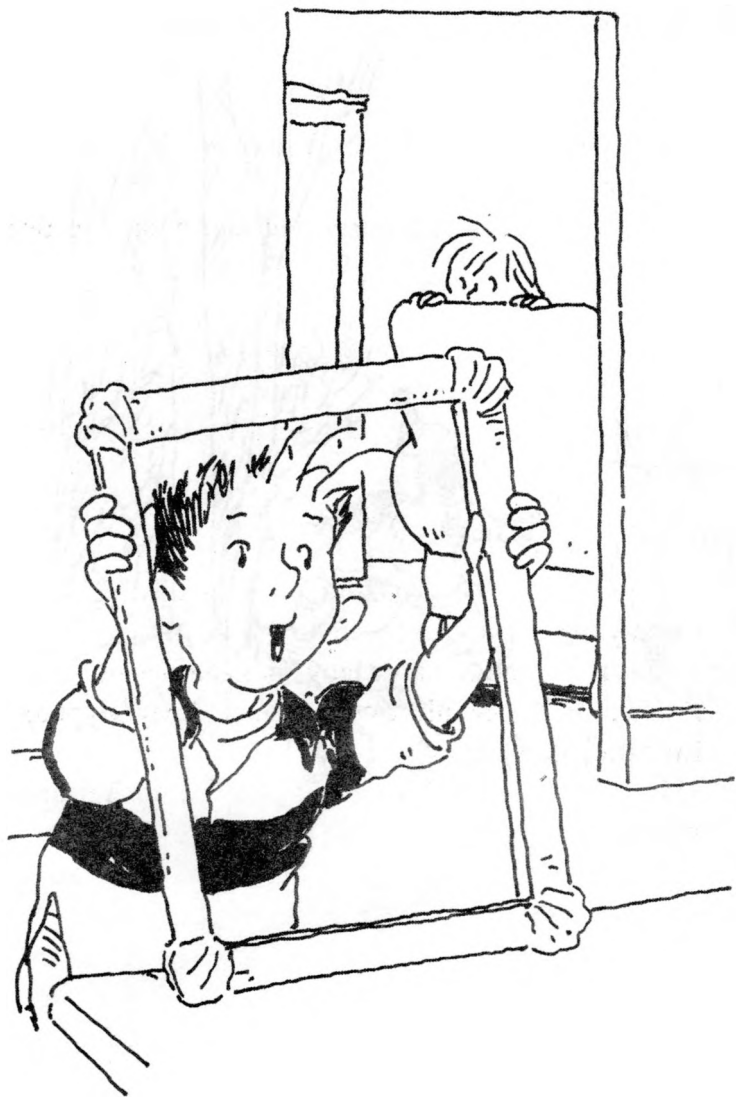
Ціно глядзіць на хлеб у сваёй руцэ. «Тады яна таксама павінна была атрымаць хлеб святога Марціна...»

«І атрымала!» — кажа Ціна і смяецца. «Як і кожны з дзяцей каля вогнішча. А вось гэта — мой хлеб. Я табе яго падару, каб ты так моцна не сумаваў».

Ціно шкадуе сад

Ціно заглядвае ў сад.
Сад па-лістападаўску туманна-шэры.
Сад шэры ад кропелек дажджу.
Сад шэры-шэры, і гэта самы жалобны ў свеце
шэры колер.
Дрэвы стаяць голыя.
Кусты голыя.
Сцяжынкі вымецены дачыста.
Ніводнай маленькай каляровай кропачкі ва ўсім
садзе.
«Бедны сад», — думае Ціно.
Ён нацягвае сваю чырвоную шапку.
Ён спяшаецца ў сад.
Ён бегаві па дачыста вымецёных сцежках, ён скача
праз клумбы.
Ён тройчы аббягае кожнае дрэва.
Кроплі дажджу падаюць яму на твар.
Яго шапка намокла.
Яго сьвітэр намок.
Ціно вымак з ног да галавы.
Але цяпер у садзе ёсць агніста-чырвоная плям-
ка — яго шапка.

Ціно знаходзіць раму для карціны

Дзядзька Хуберт дазволіў Ціно пакошкацца на гарышчы.

Ціно знаходзіць там раму для карціны, але без карціны.

Ён ідзе да люстэрка.

Ён трымае раму перад сваім тварам.

«Шаноўнае спадарства, — кажа Ціно. — Вітаю вас у праграме „Звяры, кветкі і людзі з Цінавага заапарку“».

Потым Ціно гуляе ў звяроў, кветкі і людзей.

Ён грымаснічае, як малпа.

Ён робіць глыбокі ўдых і квакае, як жаба.

Ён круціць галавою, як сланечнік.

Ён ківае галавою, як незабудка каля ручая.

Ён голасна і раскаціста смяецца, як фрау Мурбах.

Ён сапе, як дзядуля.

«Ціно!» — кліча Ціна. «Хучэй, па тэлевізары пачынаецца наша любімая праграма!»

«Не чапай мяне, — кажа Ціно. — На гэта ў мяне сёння няма часу!»

Ціно адводзіць позірк

Ціно бачыць, як стары мужчына пераходзіць дарогу перад домам нумар дзевяць. Мужчына абапіраецца на мыліцы і валачэ ногі. Яго ногі непа-слухмяныя, як у Цінавага драўлянага Каспэрля.

Мужчына ідзе зусім павольна. Часам ён спыняецца і цяжка, глыбока дышае. Яго галава тырчыць паміж плячэй, яго твар чырвоны ад напругі.

Ціно адводзіць позірк.

Ён не можа бачыць, як цяжка ісці старому чалавеку.

Ціно бачыць, як на падваконніку сядзіць, натапырыўшыся, верабей. На вуліцы дзьме асенні вецер. Верабей настыбурчыў перыйка. Ён — проста маленькі камячок з пер'я, які дрыжыць ад холаду.

Ціно адводзіць позірк.

Ён не можа бачыць, як верабей змагаецца з халодным ветрам.

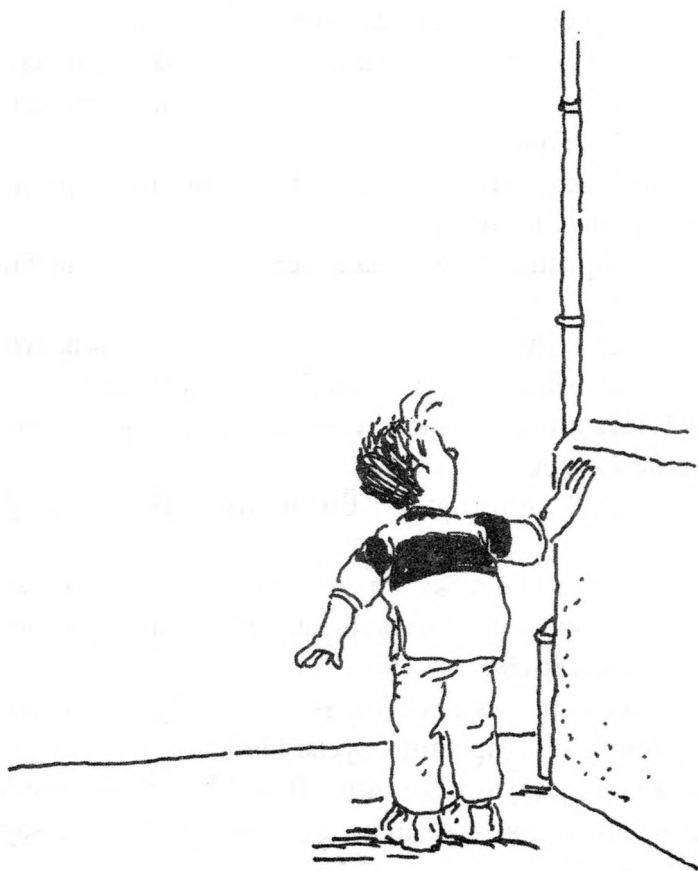
«Часта ж мне прыйдзецца адводзіць вочы», — думае Ціно. «Калі я кожны раз буду адводзіць позірк, то ў мяне пачнецца галавакружэнне. Паўсюль адбываюцца сумныя рэчы. Я проста не спраўлюся так хутка адводзіць позірк».

Ціно заплюшчвае вочы.

У цемры да яго прыходзіць адна думка.

Калі наступным разам ён зноў убачыць таго старога мужчыну, ён спытае: «Вам моцна баліць?»

Калі ён зноў убачыць на падваконніку вераб'я, дык сыпне яму крошак. Таму што, калі вераб'я пакарміць, яму стане цяплей.

Ціно хоча есці

Ціно адчувае ў грудзях нейкую дзіўную пустэчу.
Ён ідзе да бабулі на кухню.

Ён просіць хлеба з салам, каб было многа сала.

Ён просіць кавалак арэхавага торта.

Таксама ён просіць шакаладнага ёгурту.

«У цябе проста воўчы апетыт!» — кажа бабуля.

Ціно есць хлеб з салам і з'ядае кусок торта. Ён
выскрэбвае лыжкай ёгурт.

«Мне ўжо лепш, — кажа ён. — Але па-сапраўд-
наму я яшчэ не наеўся».

Ён узбіраецца бабулі на калені і кладзе галаву ёй
на грудзі.

Бабуля гладзіць яго па валасах. Яна гладзіць яго
па твары. «Ты ўжо ў парадку?» — пытае яна.

«Амаль што, — кажа ён. — Каб не гэтая пустэча
ў мяне ўнутры».

Ён ідзе ў свой пакой. Ён робіць сабе гняздо ў
фатэлі.

«Божачка, — кажа ён, — уяві сабе: я яшчэ не
наеўся. У мяне ўсё бурчыць і варочаецца ў жываце.
Дапамажы мне».

Ён чакае, ці зробіць Божачка што-небудзь для яго,
але нічога не здараецца, зусім нічога.

Яму на думку прыходзіць Ціна. Ці злуецца яшчэ
яна на яго за тое, што ён у дзіцячым садку праспяваў
тую песню?

Тады ён праспяваў: «Крыстына, едзь у Кітай! І заставайся там па сакавік і май! А найлепш — дык і зусім не прыязджай!» Максу песня вельмі спадабалася, ён адразу пачаў падпяваць, а Ціна заплакала.

Ціно вылазіць са свайго гнязда.

Ён уключае лампу.

Ён раскладае на сталe паперу для малявання.

Ён малюе карабель, які плыве па вялікім моры. На караблі стаіць Ціна ў кітайскім капялюшыку і смяецца, на беразе чакаюць Ціно, Макс і ўсе астатнія. Выйшаў прыгожы, каляровы малюнак.

Ціно збягае па лесвіцы ўніз. Ён тэлефануе Ціне. «Ведаеш, што я толькі што намаляваў? Як ты на караблі вяртаешся з Кітая, а мы ўсе радуемся. Хочаш, я заўтра прынясу табе малюнак?»

«Прынясі! — кажа Ціна. — Але намалюй яшчэ мядзведзя панду, якога мне там падарылі!»

Ціно паабяцаў, што намалюе. Мядзведзя панду ён намалюе заўтра раненька. Сёння яму больш нічога не хочацца рабіць. Нават не хочацца вячэраць разам з бацькамі і Джанатанам. Ён ужо сыты. Нічога дзіўнага, калі ўлічыць усе прысмакі, якія ён з'еў.

Ціно і дажджлівае надвор'е

Ціно стаіць каля акна і глядзіць на кроплі дажджу. Вецер гоніць іх перад сабою касымі струмянямі. Калі яны ўдараюцца аб шыбы, яны лопаюцца і маленькімі ручайкамі збягаюць па шкле.

«Што за надвор'е! Дурныя кроплі! — лаецца Ціно. — Чаму вы не ператварыліся ў сняжынкі? Я хачу катацца на санках! Я хачу ляпіць снегавіка! Я хачу зрабіць тысячу сняжкоў і закідаць імі Ціну...»

Усё большыя і большыя кроплі апускаюцца на аконныя шыбы.

Яны паволі і цяжка скочваюцца ўніз, пакуль не знойдуць ручайка і не пабягуць далей хуткім струменьчыкам. Яны скочваюцца ўніз, як слёзы. Ціно спужаўся. «Не плачце!» — шэпча ён. «Я больш не буду так казаць».

Ціно і пачатак зімы

«Ты чуеш? Наступіла зіма», — кажа Ціно да Джанатана.

«Яшчэ не, — кажа Джанатан. — Зіма пачынаецца толькі 21 снежня».

«Напэўна, толькі ў тв ім кампутары, — бурчыць Ціно. — Але ў садзе зіма ўжо пачалася».

«Няўжо снег пайшоў?» — пытае Джанатан і паварочваецца ад кампутара да акна. «Не. Я не бачу ніякай зімы».

«Затое ты можаш яе пачуць», — кажа Ціно.

Джанатан прыслухоўваецца. Там, на двары ў садзе, нешта лопае моцнымі крыламі. Каркае, крэхча і хрыпіль. Жаліцца, балбоча і лаецца.

«Вароны прыляцелі? — пытае Джанатан. — Нешта зарана ў гэтым годзе».

«Так, — кажа Ціно, не адварочваючыся ад акна. — Наш клён зрабіўся прытулкам для варон. Усё галлё проста чорнае ад іх».

«Толькі чорнае? Глянь уважлівей», — кажа Джанатан.

Ціно ўглядаецца ўважлівей. «Калі яны падымаюць крылы, тады яны чорна-шэрыя, з сінім водбліскам. Часам праблісне нават трохкі чырвонага».

«Гэта пурпурны колер», — кажа Джанатан. «На сонцы крылы варон блішчаць, як пурпурныя. Раней

только вельми заможным людям дазвалялася насіць адзенне такога колеру, імператарам і каралям, з залатой каронай на галаве. Самым магутным, ведаеш, якім належала ўся краіна і ўсе багацці».

Ціно глядзіць уніз на варон. Некаторыя з іх шпацыруюць, раскочваючыся, мерным, нетаропкім крокам па газоне. У іх дужыя ногі і моцныя дзюбы. «Каралі зімы», — мармыча Ціно. У думках ён малюе на галаве кожнай вароны бліскучую, як сонца, зубчастую карону.

Ціно і адвэнтавы вянок

Ціно раскладае ўпрыгожванні для адвэнтавага вянка на сталe: свечкі і фіялетаваыя стужкі, сасновыя шышкі і арэхі. Ён макае пэндзаль у залатую фарбу. Ён малюе залатыя кропкі на сасновых лусачках і залатыя палоскі на арэхах.

«Што значыць „Адвэнт“?» — пытае ён у бабулі.

«Адвэнт азначае „прыход“, — адказвае бабуля. — Прышэсце».

«А хто і куды прыйдзе?» — пытае зноў Ціно.

«Бог прыходзіць да людзей, — кажа бабуля, — а людзі прыходзяць да Бога».

«І спачатку адзін павінен прыйсці да другога?»

«Так, інакш Ён не зможа прыйсці», — кажа бабуля. «Трэба заўсёды рухацца. Некаторыя людзі думаюць, што Адвэнт азначае чаканне. Таму што чакаюць Богага Нараджэння, і таму што Марыя і Юзаф чакалі нараджэння Дзіцятка Езуса — так, як цяпер Ціна і яе бацькі чакаюць нараджэння немаўляці. Але Адвэнт — гэта не простае чаканне і пустое баўленне часу. Падчас Адвэнту шмат чаго адбываецца. Дзіцятка ў жываце маці расце і пачынае рухацца, тупаціць сваімі маленькімі ножкамі. Бацькі таксама растуць духоўна, яны павінны адкрыць свае сэрцы і падрыхтавацца да прыходу новага чалавека. А мы, хрысціяне, верым, што Бог уцелаўляецца ў Дзіцятку Езусе ў чалавека. Такім чынам, Бог

выбраўся ў дарогу да людзей. Пастухі збіраюцца ў дарогу да Бэтлеэма. Мудрацы з Усходу ідуць услед за зоркай, пераадольваючы пры гэтым усе перашкоды».

«І ўсе прыходзяць паглядзець на яслі», — кажа Ціно. «А навошта тады адвэнтавы вянок? Хіба толькі, што будзе ўтульней, калі ён так пахне і гараць свечкі...»

«Ты лічыш, што ў адвэнтавым вянку нічога не рухаецца?» — пытае бабуля.

«Не, не рухаецца», — кажа Ціно.

«Тады паглядзі, дзе ён пачынаецца і дзе канчаецца», — кажа бабуля. Яна выцягвае руку і праводзіць кончыкам пальца па вянку, кола за колам. «Глядзі, ён ідзе і ідзе, далей і далей, і калі мы дзе-небудзь спыняемся і думаем, што цяпер ён закончыўся, на самой справе там новы пачатак. Вянок кажа нам: вышэй галаву, ідзем далей».

Ціно глядзіць, як бабуля замацоўвае ў вянку свечкі зялёным дротам. Шышкі таксама замацоўваюцца тоненькімі драцянымі пяцелькамі. «Не толькі мы, людзі, прыходзім да Бога, — кажа бабуля. — Таксама расліны і жывёлы, усе стварэнні, усё, чаму Бог дае ўзнікнуць, існаваць і ўзрастаць. І ўся прырода цешыцца, што Бог прыходзіць да яе».

Ціно доўга думае. Потым кажа: «Бабуля, можна мне так упрыгожыць вянок, каб там былі таксама і жывёлы?»

«А як ты гэта зробіш?» — пытае бабуля.

Ціно бяжыць у свой пакой. Ён корпаецца на самай ніжняй паліцы ў шафе. Тут, у патаемнай блакітнай скрыначцы, схавана ўсё, што можна было назбіраць за год, гуляючы на двары: каменьчыкі са слюдой, ракавінкі, пярынкi, яечныя шкарлупінкi з пшчотным прэстым узорам, роўненькія каташкі заечага памёту.

Ціно вяртаецца да бабулі з дзвюма белымі рака-
вінкімі, кавалачкам блакітна-зялёнай шкарлупінкі і
некалькімі пярынкімі. Пярынкi блакітнага колеру,
іх згубіла сойка.

Ціно асцярожна ўсоўвае пярынкi і яечныя шкар-
лупінкі паміж яловых галінак. Ён малюе залатыя
кропкі на ракавінках, а бабуля прыклеівае да іх
вузенькія шаўковыя стужачкі. Цяпер і бела-зала-
цістыя ракавінкі можна таксама прывязаць да
галінак.

Ціно пераводзіць дух. «Стала прыгажэй!» —
здзіўлена кажа ён.

Ціно і святы Мікалай

«Ты — добры хлопчык, Ціно», — кажа святы Мікалай.

«Не, — кажа Ціно. — Я не добры».

«Чаму не?» — пытае святы Мікалай.

«Таму што гэта сумна», — кажа Ціно.

«А што ж весела?» — пытае святы Мікалай.

«Корпацца ў смецці», — кажа Ціно. «Не мыцца. Бразгаць дзвярыма. У брудных чаравіках ісці ажно на кухню. Моцна крычаць. Сварыцца з Цінай. Усё раскідваць. Есці шакалад замест шпінату. Раніцай доўга валяцца ў ложку, а вечарам не хацець ісці спаць».

«І ты ўсё гэта робіш?» — пытае святы Мікалай.

«Не», — кажа Ціно.

«Чаму не?» — пытае святы Мікалай.

«Таму, што мне гэтага не дазваляюць», — кажа Ціно.

«Як мне цябе шкада», — кажа святы Мікалай. І ён дорыць Ціно на суцяшэнне чырвоны боцік з пачастункамі.

Ціно і калядны спектакль

Ціно рэпетыруе са сваімі сябрамі калядны спектакль. Гісторыю пра Юзафа і Марыю, гаспадара гасподы, анёлаў і пастухоў. Ролі і словы не абавязкова вучыць напамяць, іх і так усе ведаюць.

«Дайце нам прытулак, — умольна просяць Юзаф і Марыя. — Будзьце міласэрнымі!» Але гаспадар гасподы скрабе патыліцу. «Мне вельмі шкада. Але ўсё занята».

Ціно іграе ролю гаспадара, ён падклаў пад сьвiтэр на живот падушку і падвязаўся фартухом. На некаторых рэпетыцях ён кажа не «Мне вельмі шкада!», а «Зноў гэты зброд!»

Ціна іграе ролю Марыі — але прасіць і маліць у яе не выходзіць. «Будзьце ж міласэрнымі!» — гучыць у яе так, як быццам яна крычыць: «Дык будзе мне вольны пакой ці не?!»

«Мякчэй! — кажа Ціно. — Табе трэба казаць гэта мякчэй. Яшчэ раз паспрабуй, а то змарнуеш увесь спектакль!»

«Я скажу як трэба на самым спектаклі», — мармыча Ціна.

І сапраўды: на спектаклі Ціна-Марыя нібы перамянілася. Яе вочы пяшчотныя і сумныя, яе голас мяккі і пяшчотны. «Шаноўны гаспадар, у вас таксама ёсць сэрца!» — умольвае яна, і яе вусны дрыжаць. «Не зачыняйце дзверы, змілуйцеся над намі!»

У Ціно ад здзіўлення прапаў голас. Рукою ён робіць запрашальны жэст у напрамку гасподы.

«Так, — хуценька закрычала Ціна-Марыя, — я таксама бачу, што там поўна. Але можа ўсё ж такі ёсць для нас месцейка?»

Ціно маўчыць.

«Ну, можа ў хляве?» — пытае Ціна-Марыя ўмольна.

«Не! — крычыць Ціно-гаспадар. — Я ведаю, дзе! Праз два дамы, чацвёрты паверх, кватэра нумар 12. У маёй прабабулі. Там ёсць вольны пакой».

Марыя і Юзаф здзівіліся.

Публіка таксама здзіўленая.

«Гэта нічога, што прабабуля, — кажа Ціно. — У яе ёсць вольны пакой!»

Ціна-Марыя набірае паветра і пачынае жаліцца: «Чатыры паверхі, гэта мне з дзіцем у жываце не адолець. Юзаф, хадзем у хлёў!»

Яна валачэ Юзафа са сцэны, пастухі выходзяць наперад, адштурхоўваюць Ціно ў бок і махаюць анёлам.

За кулісамі Ціна бліскае вачыма, ужо далёка не пяшчотнымі.

«Гэта ты сапсаваў спектакль!» — кажа яна Ціно.

Ціно і пусты пакой

З каляднай ялінкі ўжо зняты цацкі, цукровыя абаранкі і шакаладныя цукеркі даўно з'едзены, шары і званочкі запакаваны ў скрынкі. Тата адпілоўвае большыя галіны і зносіць ялінку па частках на двор у кампостную яму.

Але калядныя яслі яшчэ тут. Яны зробленыя з кары і камянёў, Дзіцятка Езус ляжыць у ясельках, а Марыя, Юзаф, пастухі і авечкі глядзяць на Яго. Пад квітнеючымі кактусамі размясціліся тры Каралі са сваімі вярблюдамі.

Ціно кожны дзень пасоўвае фігуры туды-сюды. Вось там Юзаф размаўляе з Каралём маўраў, там пастушка дапамагае Марыі мыць пялюшкі, там Дзіцятка Езус хоча пагладзіць авечку. І час ад часу анёлы нешта спяваюць пастухам, нават сабачку таксама.

Вечарам 2 лютага мама ў апошні раз запальвае свечку перад яслямі.

На наступны дзень на світанку яселькі вынеслі.

«Чаму?» — крычыць Ціно.

«Каляды даўно прайшлі», — кажа мама. «Яслі і без таго прастаялі ў нас вельмі доўга, так доўга, як і трэба было па традыцыі».

«Але пакой цяпер такі пусты», — хныкае Ціно. Ён сядзе на падлогу, туды, дзе апошнія некалькі

тыдняў сядзеў перад яслямі, і ўтаропліваецца ў пустату.

«Не сумуй, — кажа мама. — Час бяжыць вельмі хутка. Праз некалькі дзён будзе свята праводзінаў зімы і карнавал. Можаш упрыгожыць пакой папярэвымі змеямі і шарыкамі. Тады ён не будзе здавацца табе такім пустым».

«Заўтра, — кажа Ціно. — Я павешу папярэвых змеяў заўтра. Сёння я хачу яшчэ пасумаваць».

Ціно і чужыя акуляры

Ціно цягне за сабою дзядулю.

Дзядуля цягне за сабою санкі.

«Хутчэй! — кажа Ціно. — Я хачу сёння сто разоў з'ехаць з горкі ў арэшніку».

«Добра, добра», — сапе дзядуля.

Дарога ідзе наверх па пагорках паміж заснежаных кустоў і дрэваў. На яловых галінах ляжаць тоўстыя падушкі снегу. Чырванаватыя ствалы сосен з падветранага боку зацярушаны снегам. На высокія і сухія сцябліны чартапалоху, якія адзінока тырчаць з-пад снежнага покрыва, адзетыя круглыя белыя шапачкі. Ва ўсе бакі разбягаюцца перад Ціно і дзядулем сляды ад санак, малыя і вялікія сляды ад ботаў.

Арэхавае горка ўся ажно пярэстая ад вялікай колькасці дзяцей з санкамі. Дзядуля некалькі разоў з'ехаў з Ціно з горкі, пакуль не знайшоў сабе калегу-дзядулю, які таксама лепей пастаяў бы на сонейку і пагаманіў.

Ціно спатыкае свайго сябра Макса з дзіцячага садка і Гюль са старэйшымі сястрычкамі. Ціно запрашае Гюль пакатацца разам. Яны кожны раз з'язджаюць з горкі хучэй за Макса.

Сонца вісіць за соснамі, як чырвоны шар. Шэрыя аблогі з ружовымі краямі прабіраюцца па небе. Большасць дзетак пайшлі ўжо дамоў. Гюль таксама

66

развіталася. Макс знік, не развітаўшыся, таму што ён раззлаваўся, што Ціно і Гюль увесь час з'язджалі хучэй за яго.

Цяпер Ціно і дзядуля адны на Арэхавай горцы. Пяшчотныя сняжынкі карагодзяць у халодным паветры. «Усё, хопіць!» — крычыць дзядуля.

Яны цяжка тупаюць па дарозе да аўтобусага прыпынку. Снег рыпіць пад іхнімі ботамі. На захадзе праз дрэвы яшчэ прабіваюцца лілова-ружовыя промні святла.

«Стой! — крычыць Ціно. — Што гэта ляжыць на дарозе?»

Ён нахіляецца і падымае акуляры. Маленькія акуляры ў блакітнай аправе. На кожнай з блакітных дужак блішчыць па адной серабрыстай зорачцы.

«О, Божа, — кажа дзядуля. — Гэта нехта з дзяцей згубіў. Не ведаеш, чые гэта акуляры?»

«Не, — кажа Ціно. — У Макса і Гюль увагуленяма акуляраў. Гэта нейкія зусім незнаёмыя акуляры. Можна пакінем іх тут? Іх, напэўна, прыйдуць шукаць». Ён кладзе акуляры на снег на абочыне дарогі. «Каб ніхто не наступіў».

«Хвілінку, — кажа дзядуля. — Мы інакш зробім. Калі зноў пойдзе снег, дык да наступнай раніцы іх ужо не ўбачыш».

Ён ідзе да дрэваў і цягне адтуль некалькі адломаных галінак. Дзядуля ўторквае іх у снег пад вялікай сасной верхнімі канцамі адну да другой, каб

выйшла піраміда. Ціно назбіраў чартапалоху і ялінак і звязаў іх у пучок ніткай са свайго шаліка.

Ён вешае пучок на вяршыню піраміды з галінак. На самы верх ён кладзе акуляры. «Так добра будзе?»

Дзядуля ківае.

Яны хутка ідуць праз усё больш густыя і важкія сняжынкi, ціхенька слізгочуць за імі санкі.

На наступны дзень дзядуля забірае Ціно і Ціну з дзіцячага садка.

«Хацеў бы я ведаць, ці ляжаць там яшчэ акуляры», — кажа Ціно.

Адразу ж пасля абеды яны выбраліся да Арэхавай горкі. Ціно бяжыць наперад. Ён азіраецца па баках і махае рукою. «Няма іх, — крычыць ён, — але там нешта напісана!»

Калі дзядуля і Ціна падышлі да піраміды, яны ўбачылі на свежым снезе літары.

«Прачытай!» — просіць Ціно.

«Дзякуй, — чытае дзядуля. — Бачыце? Д-З-Я-К-У-Й».

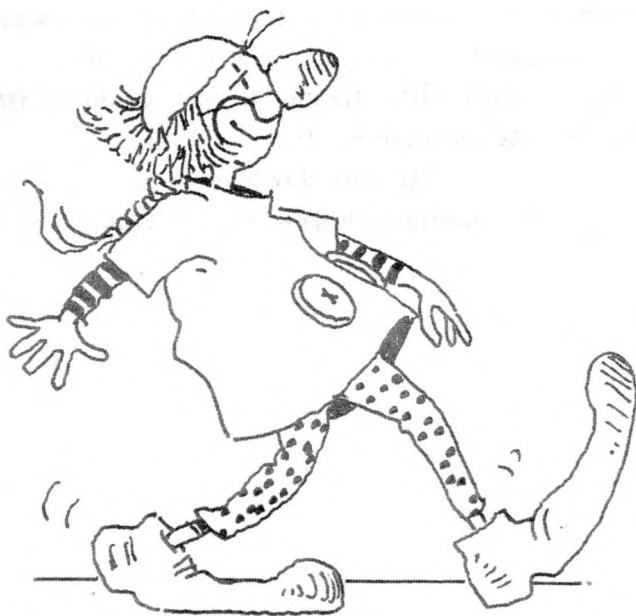
Ціно і свята праводзінаў зімы

У дзіцячым садку святкуюць праводзіны зімы.

Ціна прыйшла, убраўшыся клоунам, напудраная ружоваю пудраю з чырвоным носам з пап'е-машэ і ў ружовым башлыку.

Ціно ўжо здалёк пазнаў яе па паходцы. Ніхто не робіць такіх энергічных і хуткіх крокаў, як Ціна.

Гюль апранула ўбор прынцэсы з казак «Тысяча і адной ночы». На ёй шаўковыя штонікі і вэлюм, які закрывае твар.

Ціно пазнаў яе па руках. Ні ў кога няма такіх пяшчотных пальцаў, як у Гюль.

Макс убраўся сёмым гномам. Доўгія сівыя валасы спадаюць з-пад шапачкі з кутасікам яму на твар. Рот і падбародак хаваюцца пад сіваю барадою. Але Ціно адразу пазнаў яго па вачах. Ні ў кога няма такіх блакітных вачэй, як у Макса.

Ціно — прывід з замка. Ён накінуў старую прасціну з проразямі для вачэй, а паверх надзеў яшчэ акуляры з цёмнымі шкельцамі.

Ніхто не можа пазнаць яго.

«Навошта прывіду акуляры ад сонца?» — пытае Макс.

«Гэта акуляры, якія засцерагаюць ад месячнага святла, дурны ты гном», — адказвае прывід.

«Ты сам дурны, — хіхікае Макс. — Ты Ціно. Я пазнаў цябе па голасе».

«Ах, праўда! Ціно, — адказвае прывід, — ён пазычыў мне на сёння свой голас».

Ціно і какава на сняданне

«Я ненавіджу гэтую абрыдлую какаву», — кажа Ціно маме.

«Хвілінку», — кажа мама. Яна забірае какаву і вылівае яе назад у каструлю. Венчыкам яна яшчэ раз добра ўзбівае яе. Пасыпае шчопцам карыцы. Бярэ новы кубак, але не з кухоннай шафкі, а з зашклёнай шафы ў зале. Гэты кубак высокі, вузкі, размаляваны залатымі лісточкамі. Мама налівае ў яго какаву. «Пакаштуй цяпер!»

Ціно асцярожна каштуе. «Што гэта?»

«Чароўны напітак старога мексіканца», — кажа мама.

«Смачны, проста фантастыка!» — кажа Ціно.

Ціно і эпідэмія грыпу

Ціно з тэмпературай ляжыць у ложку.

Джанатан кашляе перад сваім кампутарам.

Мама заварвае ў маленькім чайнічку гарбату ад кашлю.

Тата чмыхае і на ўсялякі выпадак застаецца цэлы дзень дома.

Дзядуля сварыцца з бабуляй, таму што яна, нягледзячы на насмарк і хворае горла, збіраецца ісці на працу. Пасля таго, як бабуля пайшла, дзядуля сварыцца з крэслам, у якім сядзела бабуля. «Неверагодна, якія ўпартыя гэтыя жанчыны, — кажа ён крэслу. — А калі грып ходзіць? У нашым горадзе ўжо некалькі людзей памерла ад яго!»

Ціно жажнуўся. «Што? Памерла?»

«Вельмі старыя людзі, — хуценька папраўляецца дзядуля. — Старыя-старыя, у якіх было хворае сэрца».

На наступны дзень Ціно чуе, што і прабабуля страшна захварэла і ляжыць у ложку.

«Я хачу схадзіць да яе», — кажа Ціно.

«Ні ў якім выпадку, — кажа мама. — Ты можаш заразіцца!»

«Я буду стаяць каля дзвярэй, — кажа Ціно. — Я толькі здалёк пагляджу на яе». Ён просіць так доўга, пакуль мама не згаджаецца. Яна варыць кампот з яблыкаў, а потым ідзе разам з Ціно да праба-

булі. Прабабуля жыве праз два дамы. На ліфце яны падымаюцца на чацвёрты паверх. У мамы ёсць ключ ад прабабулінай кватэры.

«Я не хачу вас заразіць», — адразу крычыць бабуля. У яе хрыплы, як у старой вароны, голас. А яе нос нагадвае Ціно вароніну дзюбу, такім тонкім і шэрым ён сёння здаецца.

«У цябе грып? — пытае Ціно з парога. — Ты памрэш?»

«Ціно! — абурана крычыць мама. — Нельга пра гэта пытаць». Яна ставіць місачку з кампотам на бабулін ложак.

«Я хачу ведаць, — мармыча Ціно. — Ты памрэш?»

«Некалі абавязкова, — крэхча прабабуля. — Магчыма, ужо хутка. Але толькі не ад гэтага нуднага грыпу!»

«Абцяеш?» — шэпча Ціно.

«Абцяю», — хрыпіць прабабуля.

Ціно ківае галавою. Ён ведае, што прабабуля яшчэ ніколі не парушыла свайго абяцання.

Прабабуля каштуе яблычны кампот. Потым яна кажа: «Ціно, ведаеш, што да смерці, дык гэта так: пасля смерці людзі пакідаюць сваё паношанае цела разам са скурай і касцямі на зямлі і ідуць у нябачным, духоўным абліччы да Бога на неба. Там ёсць многа кватэр. Той, хто памрэ першы, можа паклапаціцца і падрыхтаваць кватэру для тых, хто прыйдзе пазней. Вельмі практычна, праўда?»

Ціно разважае. «Ты мяркуеш, што будзеш для нас...»

«Зразумела, — крэхча прабабуля. — Падумай толькі, якая вялікая ў нас сям'я, у мяне будзе даволі шмат працы. Памятай пра гэта, калі я памру. Дамовіліся?»

«Дамовіліся!» — кажа Ціно.

«Ну, тады...», — кажа прабабуля змучана і праводзіць дрыжачымі пальцамі па сваім маршчыністым твары. «Тады мы можам зноў вярнуцца да нашых штодзённых праблем. Як вы мяркуеце, на колькі гасцей нам трэба разлічваць, калі мы будзем адзначаць мой дзевяносты дзень нараджэння ў сакавіку?»

«Як ты думаеш? На тысячу?» — пытае Ціно і глядзіць на маму.

«Падумай пра гэта, — мармыча прабабуля. — Да наступнага разу».

Ціно і цёця ў аўтобусе

Ціно едзе з мамай у аўтобусе. Насупраць яго сядзіць цёця з кароткімі сівымі валасамі. Аднак бровы ў яе чорныя і даходзяць ажно да вушэй, як вусікі ў жука. Яе вочы шэра-зялёныя і ў куточках абсыпаныя мноствам маленькіх маршчынак. Цёця падабаецца Ціно. Ён схіляе галаву то ў правы бок, то ў левы, каб лепей яе разглядзець. Цёця ўсміхаецца. Ціно ўсміхаецца ёй у адказ.

«Такі малы, а ўжо ўсё разумее, — кажа сілавалася цёця да Цінавай мамы. — Некалі ён будзе сэрцаедам!»

Ціно жахнуўся.

«Мама, што такое сэрцаед?»

Мама смяецца. «О, гэта той, хто... Ну, увагуле, паўсюль, дзе ён з'яўляецца, ён разбівае сэрцы... Гэта так гавораць... Калі...»

Ціно больш не можа слухаць. Ён нацягвае шапку на вушы. Ён адварочвае галаву да акна. Ён заплюшчвае вочы і трымае іх так да канцавога прыпынку, дзе ім з мамай трэба выходзіць. Сівавалосай цёці больш не відаць.

Ціно ўчапіўся ў маміну руку. «Я нічога не разбіваю! — шэпча ён. — Я нічога не ламаю. А разбітыя сэрцы трэба склейваць. Таму я буду лепей не

сэрцаедам, а майстрам па рамонту сэрцаў, добра?
Сардэчных спраў майстрам, добра?»

Мама не ведае, што і адказаць.

«Ах, ну добра, — кажа Ціно. — Усё ж такі я лепей
буду татам!»

Ціно і вароны

Дзядуля сочыць за тым, як Ціно сыпле корм варонам. Яны ядуць усё: зярняты і дробнапасечаныя хлебныя скарынкі, тлустыя шкуркі са свіных адбіўных і шалупінне. Ціно кідае корм на тэрасу, а потым, прыадкрыўшы дзверы, назірае за чорнымі птушкамі. «Дзядуля, паглядзі, як блізка яны падышлі! Яны больш не баяцца мяне! Усе тут і ядуць, толькі адна варона сядзіць там, на клёне, і нясе вахту».

«Яны хітрыя стварэнні», — кажа дзядуля. «Адчуваюць, хто да іх добра адносіцца, а хто — не. Вароны ўмеюць адрозніваць бяскрыўдных людзей ад злых».

«Як?» — пытае Ціно.

«Я дакладна не ведаю. У іх ёсць пэўны вопыт, таму што раней іх моцна ганялі і палявалі на іх. Тады людзі яшчэ не ведалі, што вароны прыносяць карысць, бо яны кормяцца палявымі мышамі і лічынкамі. І цяпер яшчэ ёсць многа людзей, якія страляюць па варонах. Але вароны адразу распазнаюць намер чалавека». Дзядуля падымае сваю кульбу, кладзе яе на плячо, як стрэльбу, і падыходзіць да адчынёных дзвярэй. «Піф-паф», — ускрыквае ён.

Вароны паварочваюць галовы ў яго бок, а потым працягваюць дзяўбі.

«Адно, што толькі яшчэ не смяюцца з мяне!» — бурчыць дзядуля.

Але вось варона-вартаўнік на клёне залопала крыламі. Яна каркнула коратка і гучна. У той самы момант расчынілася акно мансарды ў суседскім доме. Вароны ўзняліся ў паветра. Воблака чорных крылаў закружляла над садам і пачало аддаляцца ў напрамку ракі. А з акна прагучаў голас старога Ледэрэра: «Чорны зброд! Перастраляць вас! А гэтыя ідыёты яшчэ вас кормяць!»

«Спакойна», — кажа дзядуля і ўцягвае Ціно ў пакой. Ён ціха зачыняе дзверы на тэрасу.

Ціно шэпча: «Мама заўсёды кажа, што Ледэрэр — няшчасны дурань. Але можа ён усё ж такі злы чалавек?»

Дзядуля ўздыхае і моцна моршчыць лоб, цяпер ён падобны да таксы фрау Мурбах. Потым ён кажа: «Злы? Хто мае права сцвярджаць такое пра іншых? Але вароны баяцца Ледэрэра. Таму я раю табе: ты таксама яго асцерагайся, Ціно!»

Ціно і каляровае гняздо

На Цінавай градцы з зямлі выбіваюцца зялёныя стрэлачкі. «Я іду паліваць сваю салату», — кажа Ціно і абкручвае шыю шалікам з ангорскай воўны.

«Які ты смешны, — кажа мама. — Узімку цябе было не ўгаварыць завязаць шалік, а цяпер, вясною, ты сам яго надзеў?»

«Так», — кажа Ціно.

«У цябе баліць горла?»

«Не», — кажа Ціно.

Ён ідзе і палівае градку. Потым ён шпацыруе па садзе. Фарзіцы ўжо цвітуць, іх галінкі з сонечна-залацістымі званочкамі хістаюцца ад ветру. Клапатлівыя сінічкі лётаюць туды-сюды.

Ціно выскубвае маленькія ваўняныя пасмачкі са свайго шаліка: мякенькія ангоравыя пушынкi светла-блакітнага, пяшчотна-ружовага, ярка-бірузовага, асляпляльна-жоўтага і сіняга, як прабабуліна лаванда, колеру. Ваўняныя пушынкi плывуць у паветры, лунаюць над газонам, падлятаюць да кустоў бэзу.

Ціно вяртаецца дамоў.

Мама глядзіць на ангоравы шалік. Яна ківае галавой. «Амаль што ні разу не завязаў, а які ён у цябе збіты і скамечаны, нібы на ім куры пакошкаліся».

«Ніякія не куры», — кажа Ціно.

Праз тыдзень мама апавядала: «Сёння я знайшла ў садзе нешта вельмі міленькае. Птушынае гняздо ў кустах бэзу, а ў ім сядзела на яйках сінічка».

«О!» — кажа Ціно.

«Але самае міленькае, — кажа мама, — самае прыгожае тое, чым было выслана гняздо. Такім дзіўным рознакаляровым пухам: ружовым і блакітным, і яшчэ самых розных адценняў...»

«Звар’яцець можна!» — кажа Ціно.

Ціно шукае Божачку

Ціно дакладна пачуў гэта ў дзіцячым садку. «Бог ёсць усюды», — тлумачыла катэхетка дзецям.

Ціно спяшаецца разам з Цінаю дамоў і кажа: «Бог ёсць усюды. Таму я іду Яго шукаць, ужо цяпер».

«О! — кажа Ціна. — Але ж Божачку нельга ўбачыць».

«Я ўсюды пагляджу», — кажа Ціно.

Ён адразу ж імчыцца ў сад. На круглай клумбе квітнеюць браткі. У іх маленькія дружалюбныя тварыкі. Ніводны не падобны да іншага, кожны па-свойму прыгожы.

Ціно стаіць ціха-ціха, ён глядзіць і чакае, але бачыць толькі браткі.

«Трэба пашукаць яшчэ ў іншым месцы», — кажа ён.

Раптам на клумбе нешта заварушылася і таямніча зашамацела. Ціно нахіляецца.

З братак выглядае мышаня. Яго вусікі дрыжаць, карычневая шэрстка пераліваецца, як шаўковая. Ціно цешыцца.

Мышаня знікае ў траве. Па пяшчотным калыханні травы Ціно распазнае, куды пабегла мышаня. Ён бяжыць услед за ім.

Мышаня прашмыгнула паміж дошкамі ў плоце ў суседскі сад. Ціно прапаўзае праз дзіру ў плоце.

Дзядзька Мозер пілуе дровы. Ён трымае пілу адною рукою. Але ж піла ў яго двухручка.

«Я таксама хацеў бы папілаваць, — кажа Ціно. — Можна мне з Вамі?»

Праз нейкі час Ціно непрыкметна прашмыгвае назад у дзядулеў сад. Ён увесь спацелы, але вельмі задаволены.

«Ну? — пытае Ціна. — Ты знайшоў Божачку?»

«Не ведаю, — кажа Ціно. — Але заўтра я зноў пайду Яго шукаць».

Ціно і пацалункі

Ціно любіць сваю прабабулю, але дня яе нараджэння ён не любіць. Таму што на гэтае свята прыязджаюць госці з трох краін і амаль усім хочацца пацалавацца з Ціно.

«Пацалуй мяне, Ціно!» — «Ну, пацалуй мяне, як след!» — «Буську, дай мне буську, Ціно!»

Ціно цалуюць з усіх бакоў і ён таксама павінен цалавацца: з цёткамі, бабулямі і прабабулямі, нават з некаторымі дзядзькамі. Кожная з цётак пахне па-свойму, некаторыя дзядзькі таксама пахнуць.

Сярод святочнага вадавароту Ціно сустракае сваю стрыечную сястрычку Марыяну, маленькую, крэпку і мядова-светленькую, як сланечнік.

«Мяне можаш не цалаваць», — кажа яна да Ціно.

«Якраз цябе я пацалаваў бы», — адказвае Ціно.

Нарэшце ён можа прарвацца да прабабулі. Ён віншуе яе, дорыць малюнак, які зрабіў для яе сам, і цалуе ў шчаку. Гэта зусім не блага, таму што мілы маршчыністы твар прабабулі яму добра знаёмы.

«Ціно, — кажа яна яму на вуха, — у ванным пакоі злева ляжаць ручнікі для гасцей...»

Ціно ўсё зразумеў. Ён ідзе ў ванную. Перад умывальнікам стаіць Марыяна з маленькім ружовым ручнічком. Яна трэ і трэ свой тварык, скура на ім ажно пачырванела. Ціно бярэ блакітны ручнік,

трымае яго пад струменем вады, потым выціскае і сцірае пацалункі са свайго твару.

«Ах», — кажа ён.

Марыяна смяецца. «Больш няма пацалункаў?»

«Больш няма...»

«Тады ёсць месца для майго пацалунка, — кажа Марыяна. — Хочаш, пацалую?»

«Так», — кажа Ціно.

Яна ўстае на пальчыкі і прыціскае вусны да левай шчакі Ціно. Яе вусны халодныя і цёплыя адначасова і нічым не пахнуць — толькі садам. «Слухай, Марыяна, мы можам пайсці пагушкацца», — кажа Ціно.

У гэты вечар Ціно не хоча мыцца пад душам. Ён залазіць у ванну. Мама бачыць, як ён асцярожна прамакае свой твар губкай: лоб, нос, падбародак, правую шчаку. Левай шчакі ён не чапае.

«Табе баліць там?» — пытае мама.

«Не, наадварот», — кажа Ціно.

Ціно і памідоры

Цініна мама стаіць пад аркай, аплеценай ружамі. Яе вялікі круглы живот калыхаецца пад светлай сукенкай. У кожнай руцэ яна трымае гліняны гаршчок з маленькай раслінкай.

«Ціна! Ціно! У мяне нешта ёсць для вас!»

Ціна збягае з бабулінай тэрасы, Ціно пралазіць праз дзіру ў штыветніку.

«Гэта расада памідораў, — кажа Цініна мама. — Але незвычайнага сорту. З яе вырастуць маленькія салодкія памідорынкi памерам з вішню, якія могуць выпяваць нават у гаршку. Таму іх можна будзе паставіць на тэрасе — калі вы будзеце іх даглядаць і паліваць».

«Я буду», — кажа Ціна і выцягвае абедзве рукі.

«Адзін для цябе, другі для Ціно», — кажа мама. «Бачыце, на іх ужо ёсць першыя кветачкі. З іх вырастуць чырвоныя альбо жоўтыя памідорынкi».

«Мне жоўтыя», — крычыць Ціна.

«Мне чырвоныя», — адначасова крычыць Ціно.

Цініна мама ўсміхаецца. «Ну, хоць за колер вы не сварыцеся... А цяпер я вам растлумачу, чаму я дару вам гэтыя гаршкі. Я хацела б, каб вы ўважліва паназіралі, як расце нешта жывое. Вы даведаецеся, што без вады нічога не можа жыць. Таму, калі вы не будзеце паліваць сваіх памідораў, дык яны засохнуць і памруць».

«Ну, ясна», — кажа Ціно.

Цініна мама перадае ім гаршкі ў рукі. «Калі ў нас народзіцца дзіця, мы панясем яго хрысціць. Гэта будзе цудоўнае свята. І на гэтым свяце вада мае вельмі важнае значэнне, разумеце? Святар тройчы палівае на галоўку дзіцяці ваду, якой хрысціць. У даўнія часы дзяцей пры хрышчэнні нават акуналі ў чан з вадою. Вада падчас хросту — гэта сімвал жыцця разам з Богам, якое дорыцца дзіцяці. Бог суправаджае кожнага чалавека; Ён кожнага любіць; толькі праз гэтую любоў чалавек сталее, расце, гэтак, як і расліна, якая можа жыць толькі дзякуючы вадзе».

Ціно і Ціна ставяць свае гаршкі на веранду.

«На сонца ці ў цень?» — пытае Ціно.

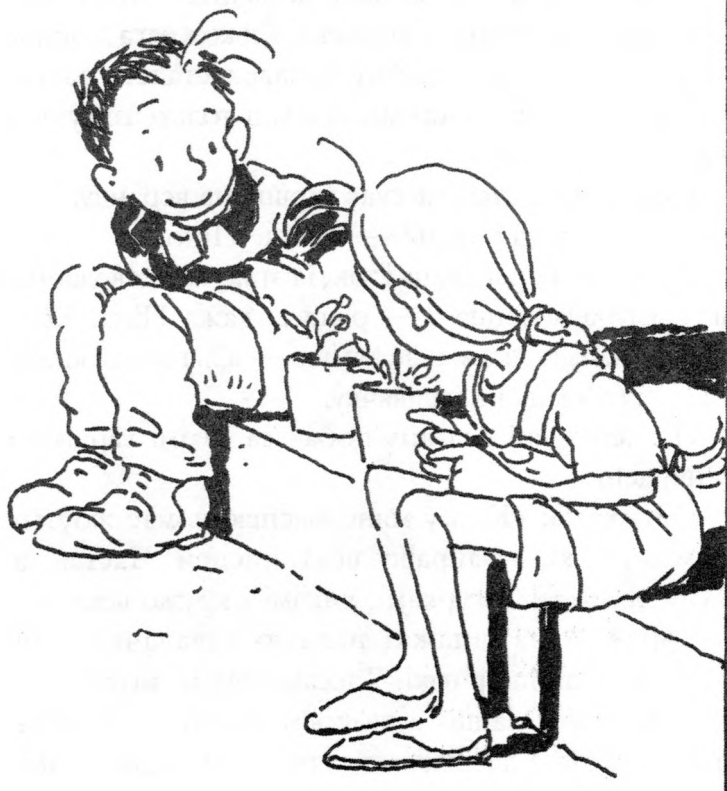
«Трэба паспрабаваць і так, і гэтак, каб даведацца, што ім падабаецца», — рашуча кажа Ціна. Кончыкам пальца яна мацае зямлю — вільготная яна ці не — і бяжыць па палівачку.

Пазней дзеці сядзяць побач са сваімі гаршкамі ў паўценю.

Ціна кажа: «Калі ў мяне выспеюць мае жоўтыя памідорчыкі, я запрашу шмат гасцей. Частаваць буду лусцікамі з гуркамі, яйкамі і кружочкамі памідораў. А на шпажкі накалю кавалачкі сыру і жоўтыя памідорчыкі. Таксама будзе жоўты суп з памідораў і лапша з жоўтым таматным соусам, а калі ты мне дасі некалькі тваіх чырвоных памі-

дорчыкаў, дык я яшчэ зраблю рознакаляровую салату і...»

«Стоп, — кажа Ціно, — дай ім пакуль спакойна аддзісіці!»

Ціно і НЛА

«Ціно! — крычыць Ціна з саду. — Хутчэй! НЛА!»
Ціно бяжыць да яе і ўглядаецца ў неба.

«Дзе?!»

«Тут! Пад грушай!» — Цінін голас узбуджана дрыжыць.

Ціно імчыцца праз арку да грушы. Ніякага НЛА не відаць і блізка. Газон увесь жоўты ад прымул. Ціна сядзіць на самым ніжнім суку грушы і рагоча: «Першае красавіка, першае красавіка!»

Ціно глядзіць на газон без НЛА і маўчыць.

«Як толькі можна папасціся на такую бязглуздзіцу?» — насміхаецца Ціна.

Ціно ўздыхае.

«Ты расчараваны?» — пытае Ціна.

Ціно кіўнуў. «Я так добра гэта ўявіў... А ты не?»

«Не», — упарціцца Ціна.

«Як ён стаіць тут на газоне, — кажа Ціно. — З высунутымі нагамі-апорамі, падобны да жука. І як ён блішчыць і міргае. Серабрысты, а па краях яшчэ аранжаваты. Таму што яму трэба спачатку астыць, разумееш?»

«Ага. І што б ты рабіў, Ціно?»

«Я? Я хадзіў бы вакол і чакаў бы, выгляне хто ці не».

«Так. А потым?»

«Потым? Потым я павітаўся б...»

Ціна саскочыла з грушы. «Я лепей пайду. Інакш ты давядзеш мяне да таго, што я таксама буду ўяўляць НЛА».

«Ну і што, хіба гэта дрэнна?»

«Так, — кажа Ціна і гнеўна глядзіць на Ціно. — Бо тады мне было б шкада, што яго няма».

Ціно і велікоднае яйка

Ціно бярэ каструлю.

Ён налівае ў яе вады.

Ён ставіць каструлю на пліту.

Ён кладзе ў каструлю яйка.

Ён варыць яйка ўкрутую.

Ён высыпае ў ваду чырвоную фарбу.

Яйка ператвараецца ў чырвонае велікоднае яйка.

Ціно бярэ кавалачак сала і націрае ім велікоднае яйка.

Цяпер яно блішчыць, але Ціно павінен памыць рукі.

Потым ён бярэ дзядулін сцізорык.

Ён выдрапвае прыгожыя белыя ўзоры на пафарбаванай у чырвоны колер шкарлупіне: хвалі, кропкі, маленькія сонейкі; птушак, якія скачуць, і птушак, якія лётаюць; ягня з кудзеркамі; трох маленькіх куранятак, адно з іх з чарвяком у дзюбе. Чарвяка амаль што не відаць, так тоненька ён надрапаны.

Ціно разважае: раней яйка было такое малое. Але толькі тады, калі яго ўпрыгожыш, заўважаеш, якое яно на самой справе вялікае...

Нарэшце велікоднае яйка ўпрыгожана. Ціно дорыць яго Ціне.

Ціна глядзіць на яйка. «Супер, дзякую», — кажа яна, лупіць яйка і з'ядае яго.

Ціно лямантуе: «Я падарыў табе велікоднае яйка,
а ты яго з'ела?»

«А што мне трэба было з ім рабіць?» — пытае
Ціна.

Ціно атрымаў ліст

За Цінавым кручком пад зорачкай тырчыць ліст.
Ціно нясе ліст на кухню да фрау Габі.

«Калі ласка, прачытай мне яго!»

Фрау Габі глядзіць на няроўныя літары. «О, Божа!
Гэта нейкае глупства, і подпісу няма. Выкінь гэты ліст!»

«Не, я хачу ведаць, што там напісана!»

Фрау Габі чытае ўслых: «Ціно, ты самы дурны
дурань».

«Ага», — кажа Ціно.

«Не крыўдзіся, чуеш?» — мармыча фрау Габі.

«Угу», — сумна кажа Ціно.

Ён не ведае, што яму рабіць з гэтым лістом.

Які-небудзь прыемны ліст ён паказваў бы ўсім.

Які-небудзь прыемны ліст ён мог бы пакласці пад
падушку.

На прыемны ліст ён мог бы прадыктаваць пры-
емны адказ.

Ціно не ведае, куды падзець гэты злы ліст.

Ліст дрыжыць у ягоных руках.

Па дарозе дамоў ён бачыць лужыну.

Па ёй плаваюць белыя кветкі каштану.

Ціно складвае ліст у караблік. Ён апускае ка-
раблік-ліст паміж кветак каштану ў лужыну. Караб-
лік плыве. Павольна слізгае ён па вадзе.

Ціно кажа: «Ліст, цяпер ты хоць на што-небудзь
прыдаўся!»

Ціно і чарапаху

У лазовай скрыначцы на сталі з падарункамі да Цінавага дня нараджэння сядзіць чарапаху. У яе карычневы панцыр з чорнымі плямкамі.

Ціно радуецца. Ён вымае чарапаху са скрыначкі і сядзіць сабе на калені. «Я цябе люблю», — кажа ён. Але чарапаху ўцягвае галаву пад панцыр. Ціно доўга чакае. Ён прыносіць чарапасе кавалачак свайго святочнага торта. «Вось, пакаштуй! Можа, так ты адчуеш, што я цябе люблю!»

Чарапаха не варушыцца.

Ціно нясе яе да сябе на ложка. Ён садзіць яе побач са сваімі любімымі мядзведзямі. «Бачыш, як я цябе люблю?»

Цяпер чарапаха ўцягвае таксама ногі і хвост. Яна цалкам знікае пад сваім панцырам.

Ціно вяртаецца да століка з падарункамі. Там побач з лазовай скрыначкай ляжыць маленькая кніга. На яе вокладцы намалёвана чарапаха. «Хочаш, я табе пачытаю?» — пытае тата.

Ціно ківае галавой. Спачатку тата чытае заглавак на вокладцы: «Усё пра чарапах».

«Прачытай мне ўсю кнігу!» — просіць Ціно.

Пасля абеды таго ж самага дня яны ідуць у сад. Разам яны будуць агароджу з камяністай тэрасай, каб чарапаха магла прымаць сонечныя ванны, ямку для вады і зацішны куточак на выпадак дрэннага надвор'я.

Ціно садзіць чарапаху на нагрэтыя сонцам камяні. Паблізу ён кладзе зялёны лісток салаты. Ён наразае садавіну і гародніну на дробныя кавалкі.

Чарапаха высоўвае галаву з-пад панцыра. Паволі паказваюцца ногі і хвост.

«Ну, як ты цяпер сябе адчуваеш?» — пытае Ціно.

Чарапаха сунецца да салаты і есць.

«Так, цяпер ты бачыш, як я цябе люблю!» — кажа Ціно.

Ціно і вясёлка

Ціно шпацыруе з дзядулем праз луг да ракі.

Імжыць дробны дожджык. На небе раскінулася вясёлка.

«Пачакай», — кажа Ціно дзядулю, а сам бяжыць наперад. Ён хоча пастаяць пад вясёлкай. Ён хоча ўбачыць, як усе фарбы вясёлкі будуць адбівацца і зіхацець над ім.

Ціно бяжыць праз кусты і высокую траву.

Вясёлка таксама пабегла. Яна бяжыць наперадзе Ціно.

Ціно бяжыць з апошняй сілы. Вясёлка бяжыць таксама хутка, як і Ціно.

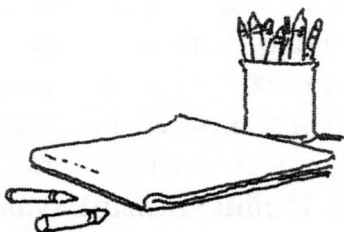
Толькі тады, калі Ціно спыняецца і хапае ротам паветра, вясёлка таксама спыняецца.

Ціно паволі ідзе назад да дзядулі. «Вясёлку нельга дагнаць, праўда?»

«Так, — кажа дзядуля. — Вясёлкі заўсёды наперадзе».

Дома Ціно бярэ паперу і алоўкі. Ён малюе луг з кустамі і высокаю травою. Ён малюе хлопчыка, які стаіць у траве. Ён малюе вясёлку. Яна зіхаціць над лугам і над хлопчыкам.

«Паглядзі, дзядуля, — кажа Ціно. — Цяпер Ціно стаіць пад вясёлкай».

Ціно і Ціна

Півоні адцвілі. Ціно глядзіць на іх і бачыць, як з ціхім шамаценнем адзін за другім ападаюць усе пялёсткі. Ціно падбірае пялёсткі з травы. Яны вельмі прыгожыя, падобныя да маленькіх белых і чырвоных лушпінак.

«Ціно, Ціно, дзе ты?»

Ціна выбягае з-пад аркі ў садзе. Яе вочы пацямнелі ад страху. «Ціно, яны толькі што забралі маю маму. Яна паехала з татам у клініку, там яна народзіць нам яшчэ адно дзіця!»

«Ух ты!» — усклікае Ціно.

«Паслухай, я не ведаю, — кажа Ціна. — Маме так моцна балела. Хоць яна сказала, што радуецца, але я заўважыла, як ёй баліць. Яна рабіла так, паглядзі...»

Ціна скурчваецца і прыціскае далоні да жывата. Потым яна сядзе побач з Ціно ў траву. Ён ледзьве разбірае, што яна шэпча.

«Што ты сказала, Ціна?»

«Ім вельмі баліць, калі мы нараджаемся, Ціно...»

Ціно не ведае, як яму суцешыць Ціну. Сказаць што-небудзь? Ці лепей памаўчаць?

Ён кладзе ёй на калені адзін пялёстак півоні, потым яшчэ адзін, потым яшчэ і яшчэ. Ён глядзіць, як Цініны пальцы гуляюць з пялёсткамі. Ціна

гладзіць пялёсткі, скручвае і раскручвае іх, прапус-
кае паміж пальцаў і зноў ловіць. Цяпер яна разрывае
пялёсткі на маленькія кавалачкі і здзімае іх, пакуль
увесь зялёны газон не становіцца чырвона-белым.

Праз некаторы час бабуля выходзіць з дому.

«Ціна, у цябе нарадзіўся брат! Толькі што званіў
тата. Дзіця важыць чатыры кілаграмы, і ў іх усё
ў парадку!»

«Было вельмі балюча?» — пытаюць Ціно і Ціна
ў адзін голас.

Бабуля здзіўлена паглядзела на іх, потым хуцень-
ка сказала: «Ах, гэты боль, гэта ўсё адразу забыва-
ецца, калі дзіця здаровае і добра сябе адчувае».

«Мы назавем яго Марцін, — кажа Ціна. —
Марцін Хрысціян Тэадор».

«Ты ўбачыш, як добра мець брата, — кажа Ціно
Ціне. — Можаш спытаць Джанатана!»

Ціно падымаецца на гару

Ціно ідзе наперадзе. Ён хоча быць першым. Ён хоча хучэй за тату, маму і Ціну падняцца на гару. Хутка, ужо хутка ён будзе на вяршыні!

У гэтай гары вельмі пакатая, закругленая вяршыня, але нават у самай закругленай вяршыні ёсць найвышэйшы пункт.

Ціно сядзіць на самым высокім месцы. Навокал цішыня. Жоўтыя астры растуць каля яго ног. Яшчарка шмыгае праз камень. Высока ў небе кружыць цёмная птушка.

Ціно глядзіць уніз.

Далёка ўнізе сядзіць Ціна. Ціна зусім малюсенькая. Яна — толькі блакітная плямка ў зялёнай траве з кропелькай светлага ўверсе.

Ціно спускаецца з гары. Ён ідзе паўз Ціны.

«Эй! — кліча Ціна. — Пагуляем у што-небудзь?»

«Не ведаю, — кажа Ціно. — У што мне гуляць з малюсенькай блакітнай кропкай?»

Ціно і праблема смецця

Улетку Ціно дазваляюць правесці тры тыдні ў мацінай цёткі, бабулі Лізабет, у невялікім мястэчку над возерам. Мама папрасіла Ціно на працягу гэтых трох тыдняў быць асабліва добрым і мілым хлопчыкам. Таму што бабуля Лізабет не любіць брыдкіх слоў і яшчэ яна вельмі клапаціва адносіцца да навакольнага асяроддзя.

Бабуля Лізабет сартуе смецце са сваёй гаспадаркі ў сем розных мяшкоў, а Ціно ёй дапамае: адходы для кампостнай кучы ў садзе, паперу, асобна бясколернае і каляровае шкло, алюміневыя ёмістасці, бляшанкі і металалом, батарэйкі і пратэрмінаваныя медыкаменты.

Бабуля Лізабет заахвочвае таксама сваіх маладых суседак сартаваць смецце. «Калі я, старая жанчына, гэта магу рабіць, дык вы тым больш!»

На ўскраіне мястэчка стаяць вялікія кантэйнеры, прызначаныя для рознага смецця. Ціно і бабуля Лізабет цягнуць да іх свае мяшкі і высыпаюць: шкло да шкла, паперу да паперы...

Аднойчы, прыйшоўшы да кантэйнераў, яны бачаць там вялізны смеццявоз. Двое мужчын у аранжавых камбінезонах выкульваюць смецце з кантэйнераў у смеццявоз: шкло, паперу, усё разам.

«Стойце! — крычыць бабуля Лізабет. — Толькі не ўсё разам! Дзе астатнія машыны для збору смецця?»

«Мне вельмі шкада, — кажа адзін з работнікаў, — але сёння іх не будзе».

«Гэта свінства!» — крычыць Ціно.

«Не хвалойся так, хлопча!» — кажа другі мужчына. «Калі паглядзець на наш свет, то так ці інакш — ужо ўсё роўна!»

«Тое, што вы так кажаце, гэта таксама свінства, і не меншае», — кажа бабуля Лізабет.

Дома бабуля Лізабет ужывае слова «свінства» яшчэ тройчы: калі тэлефануе да бургамістра, калі размаўляе з вышэйшым кіраўніцтвам і калі дае інтэрв'ю ў газету. «Вось так, — урэшце сказала яна, звяртаючыся да Ціно, — а больш мы тут нічога не можам зрабіць!»

Ціно і вечаровыя пахі

«Вазьмі з сабою цёплую куртку, — сказала Зузана. — Я хачу табе нешта паказаць».

Але вечарам зусім не холадна. Сцяна дома цэлы дзень грэлася на сонцы і ад яе яшчэ сыходзіць цяпло. Ціно сядзіць каля самай каляскі, трымае Зузану за руку і ўслухоўваецца ў цемру сада. Што яна хоча паказаць? І што трэба лепей навастрыць: слых ці зрок? У слабым няясным святле зорак пабліскаюць светлыя суквецці на высокіх сцяблінах. Зузана пералічыла для Ціно іх назвы: начныя ляўкоі з фіялетавымі кветкамі, энатэры з вялікімі жоўтымі кветкамі, ліловыя і белыя начныя фіялкі, а яшчэ дзіўныя жоўтыя і ружовыя раструбы мірабіліса.

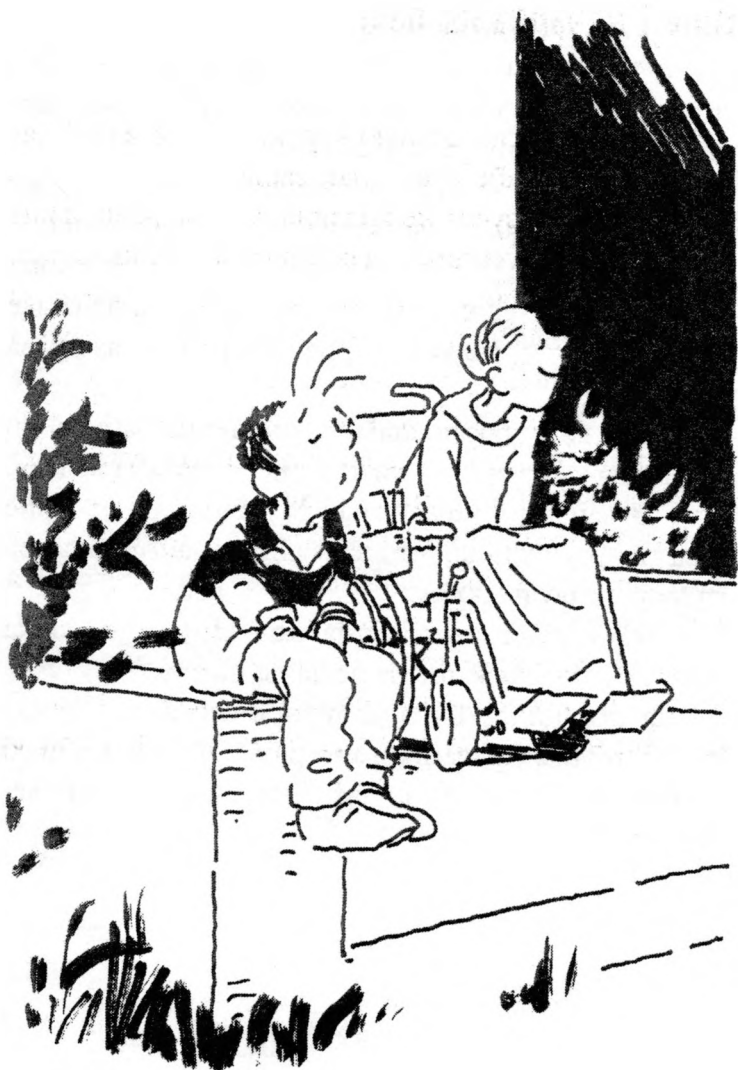
Вакол кветак нешта няспынна рухаецца і дрыжыць. Ціно хутчэй адчувае гэта і чуе, чым бачыць — мноства начных матылькоў, якія мітусяцца ў гэтым куточку сада. Добра, што Зузана не запальвала лампу. Многія з матылькоў ляцелі б на святло.

Ціно прыхіляе галаву да Зузанінага пляча і прынюхаецца.

«Ты так добра пахнеш».

«Гэта не я, — шэпча Зузана. — Панюхай паветра! Ты павінен прынюхацца, як гэта робяць звяры».

Але гэта больш зусім не патрэбна. Хваля за хваляю захлынулі Ціно пахі, цяжкія салодкія водары, якія амаль адурманьваў.

«Адкуль гэты водар?» — пытае Ціно.

«Ад маіх начных кветак, — кажа Зузана. — Яны раскрываюцца, толькі калі сцямнее. Гэта такі асаблівы водар, я хацела, каб ты яго адчуў».

«Дзякую», — кажа Ціно і заплюшчвае вочы. Яму здаецца, што цяпер кветкі пахнуць яшчэ мацней.

Калі пазней Ціно прапаўзае праз дзіру ў плоце назад у дзядулеў сад, на тэрасе слаба пабліскавае лямпа. Бабуля, дзядуля і фрау Мурбах сядзяць за келіхам віна.

«Ціно, чаму так позна?» — пытаецца бабуля.

«Я быў у Зузаны, — кажа Ціно. — Мама ведае».

«У Зузаны! — кажа фрау Мурбах. — Ах, мяне гэта так расчульвае, што ваш Ціно клапаціцца пра калекую дзяўчынку».

«Гэта Зузана клапаціцца пра Ціно», — кажа бабуля. Ціно бяжыць па лесвіцы наверх.

«Клапоціцца... Што за дурное слова», — думае ён. «Тыя, там унізе, нічога не разумеюць. Гэта ніякі не клопат. Гэта зусім іншае. Яна падарыла мне вачаровыя пахі».

Ціно і Марцін

Ціно дакладна ўсё бачыў і чуў, што казаў святар, калі хрысціў малога Марціна. «Марцін Хрысціян Тэадор, — казаў ён гучна і выразна, — я хрышчу цябе ў імя Айца і Сына і Духа Святога». І адначасова вада, якою ён хрысціў, палілася трыма маленькімі ручаямі па галоўцы Марціна ў сярэбраную чашу. І Марцін закрычаў. Крычыць і крычыць. Ён толькі пазней зразумее, што цяпер ён належыць да Езуса і да супольнасці ўсіх хрысціян.

Святар запрасіў усіх прысутных зрабіць знак крыжа на галоўцы дзіцяці і пажадаць яму што-небудзь добрае.

Ціно разважае, што ён можа пажадаць Марціну. Каб ён хучэй пачаў гаварыць, і каб усе маглі зразумець, чаго ён хоча? Каб ён заўсёды мог знайсці ў садзе добрую схованку, дзе можна было б пабыць аднаму? Каб ён навучыўся куляцца, і каб з яго ніхто не смяўся ў дзіцячым садку? Каб у яго заўсёды знайшоўся адказ, калі Ціна пачне яго дражніць?

У Марціна пачырванела галоўка, так моцна ён высільваўся ад крыку. Цяпер яна такая ж чырвоная, як і салодкія, спелыя памідорчыкі на Цінавым кусце, што стаіць на тэрасе.

Можа ў Марціна баліць живот? Можа ён хоча набурбоніць у пялёнкі, і яму крыху не хапае моцы?

«Ціно, цяпер твая чарга!»

Тата, Марцінаў хросны, перадае яму малага крыкуна ў карунках. Ціно асцярожна робіць вялікім пальцам знак крыжа на Марцінавым ілбе, а потым — на выпадак магчымага болю ў жываце — яшчэ адзін маленькі крыжык на Марцінавым жывоціку. «Каб табе хапіла моцы», — шэпча ён.

І сапраўды, Марцін наморшчыў лоб і прыплюшчыў вочы, а ў пялёнках нешта завуркатала. Адразу пасля гэтага Марцін расплюшчыў вочы, дружалюбна паглядзеў наўкола і засмяяўся, пазнаўшы Ціно.

«Ну вось, — кажа Ціно. — У мяне яшчэ шмат добрых пажаданняў для цябе, якія я цяпер скажу ў цішыні Божачку».

Ціно і тэлефон

Ціно ідзе да тэлефона. Ён падымае слухаўку.

«Добры дзень, Божачка», — кажа Ціно. «Уяві толькі: Ціна сёння перад абедам рабіла мне адны толькі непрыемнасці. Яна скамечыла мой малюнак. Схавала маю гумку. На маім прыгожым жоўтым сонейку яна намалявала зялёных смаўжоў. Яна шчыпала мяне і надавала кухталёў. Але я ніводнага разу не даў ёй здачы.

Што Ты кажаш?

Ты лічыш, што мне трэба было проста даць ёй пакарыстацца маёю асідкаю? Але ж яна зусім новая! А калі яна яе зламае...

Ты лічыш, што калі пазычыць на адзін раз, дык нічога ёй не зробіцца? Ну добра, наступны раз я ёй не адмоўлю!

Ну, усё! Пакуль, Божачка!»

Ціно кладзе слухаўку.

Ціна пытае: «Каму ты званіў, Ціно?»

«Божачку», — кажа Ціно.

«Але ж, Ціно, — кажа Ціна, — для гэтага не патрэбен тэлефон. Божачка і так цябе чую!»

«Я ведаю, — кажа Ціно. — Але мне так лягчэй!»

Ціно і свята маргарытак

Ціно прашмыгвае праз дзіру ў плоце ў суседскі сад.

Зузана сядзіць у сваёй калясцы каля дома. Сонейка прыгравае, але нягле цячы на гэта на Зузаніных каленях ляжыць мяккая коўдра.

«Прывітанне, Зузана, — кажа Ціно. — У цябе на гэтым тыдні дзень нараджэння?»

«Не...»

«А імяніны?» — пытае Ціно.

«Таксама не».

«У мяне, на жаль, таксама не, — кажа Ціно. — Ні ў цябе, ні ў мяне. Але мне хочацца свята».

«Тады прыдумай што-небудзь!»

«А што?»

«Што-небудзь, што павінна быць», — кажа Зузана сваім пяшчотным, прыгожым голасам. «Напрыклад, свята маргарытак». Яна паказвае на газон, усыпаны белымі і ружовымі маргарыткамі.

«А як трэба святкаваць свята маргарытак?» — пытае Ціно.

Зузана кошкаецца ў сваім кошычку, які вісіць на левым падлакотніку яе каляскі. Тут у Зузаны заўсёды пад рукою кнігі, папера і каляровыя алоўкі. Яна дастае маленькую кнігу. «Гэта кніжка пра кветкі, якія можна есці. Я табе прачытаю, што можна рабіць з маргарытак».

Яна гартае старонкі і чытае: «Салата з маргарытак. Лусцікі з маргарыткамі. Яйка ўкрутую з маргарыткамі. І — гэта дык зусім цудоўная ідэя — кубікі ільду з маргарыткамі. Іх можна кідаць у гарбату альбо малінавы сок».

«Супер, — кажа Ціно. — Але ці можна адзначаць свята з тым, што можна толькі есці?»

«Можна падарыць адно аднаму бранзалецікі з маргарытак, — прапаноўвае Зузана. — І апавядаць гісторыі пра маргарыткі».

Ціно згодны. Ён малюе маргарытку белым алоўкам на зялёнай паперы для запрашэнняў. Ён дыктуе Зузанае, што трэба напісаць на запрашэнні. «Дарагая Зузана, калі ласка, прыходзь на свята маргарытак. Дарагая Гюль... Дарагая Крыстына... Дарагая Марыйка... Дарагая Францішка...»

Ён запрасіў нават Макса. І фрау Мурбах з таксай. І Джанатана з ягонай сяброўкаю Ханнаю, і бабулю, і дзядулю. І маму, і тату, таму што некаму ўсё ж такі трэба намазваць лусцікі.

Гэта будзе вясёлае свята. Гэта выглядае так весела, калі кубікі ільду з маргарыткамі растаюць у гарбаце з шывшыны. Гэта так захапляе, гуляць у «сапсаваны тэлефон» і перадаваць далей розныя назвы маргарытак: стакротка, марыіна кветка...

«А як наконт таго, каб паваражыць?» — пытае фрау Мурбах у дзяцей. «Вы не ўмееце?» Яна бярэ маргарытку са свайго лусціка, аблізвае яе і пачынае абрываць пялёсткі адзін за другім: «Любіць — не любіць — кахае — паважае — прыгарне — адпіхне — пасмяецца — раззлועца. Любіць...»

«А кахае — гэта тое ж самае, што і любіць?» — пытае Ханна, сяброўка Джанатана.

«Так, але трохі больш, — тлумачыць фрау Мурбах. — І калі варожыш, нельга казаць, пра каго думаеш».

Ханна абрывае пялёстак за пялёсткам і раптам крычыць: «Ён кахае мяне!»

Джанатан чырванее.

Ціно зрывае дзве маргарыткі і знікае з імі за кампаставай кучай. Ён хоча быць адзін падчас гэтай гульні. Ніхто не павінен бачыць, пачырванее ён ці пабялее, стане сумным ці сучешыцца.

Ён адчувае, як калоціцца яго сэрца, калі ён абрывае пялёсткі.

Праз дзве хвіліны ён зноў разам з гасцямі. Ён шэпча Зузане на вуха: «Любіць!» Яна смяецца і цалуе яго.

«Ну, а другая маргарытка?» — пытае Ціна.

Ціно паціскае плячыма. Ён нічога не хоча казаць Ціне. Таму што яна можа не так зразумець. У рэшце рэшт «пасмяецца» трохі лепей, чым «раззлусца».

Змест

Ціно і любоў	5
Ціно разважае	7
Ціно і Макс	9
Ціно моліцца	12
Ціно чуе трэск	15
Ціно ўцяміў	16
Ціно і поўня	20
Ціно і мох	21
Ціно ведае, што любіць Ціна	24
Ціно і свята ўраджаю	26
Ціно і шывшына	28
Ціно і гарадок з запалкавых скрыначак	30
Ціно і арка з ружаў	33
Ціно і суседскі сад	36
Ціно і важная навіна	39
Ціно і ліхтар святога Марціна	42
Ціно і дзень святога Марціна	45
Ціно шкадуе сад	48
Ціно знаходзіць раму для карціны	51
Ціно адводзіць позірк	52
Ціно хоча есці	54
Ціно і дажджлівае надвор'е	57
Ціно і пачатак зімы	58
Ціно і адвэнтавы вянок	60
Ціно і святы Мікалай	64
Ціно і калядны спектакль	66

Ціно і пусты пакой	69
Ціно і чужыя акуляры	71
Ціно і свята праводзінаў зімы	75
Ціно і какава на сняданне	77
Ціно і эпідэмія грыпу	78
Ціно і цёця ў аўтобусе	82
Ціно і вароны	84
Ціно і каляровае гняздо	87
Ціно шукае Божачку	89
Ціно і пацалункі	91
Ціно і памідоры	94
Ціно і НЛА	97
Ціно і велікоднае яйка	99
Ціно атрымаў ліст	101
Ціно і чарапахы	102
Ціно і вясёлка	104
Ціно і Ціна	106
Ціно падымаецца на гару	109
Ціно і праблема смецця	111
Ціно і вечаровыя пахі	114
Ціно і Марцін	117
Ціно і тэлефон	120
Ціно і свята маргарытак	122

Майер-Скуманц Л.

М14 Гісторыі пра Ціно і Ціну / Ленэ Майер-Скуманц. З малюнкамі Хэрыберта Шульмайера; Пер. з ням. І. Пашкевіч. – 2-е выд. – Мн.: «Про Хрысто», 2004. – 128 с. – іл.

ISBN 985-6628-55-5.

У кнізе вядомай аўстрыйскай пісьменніцы Ленэ Майер-Скуманц маленькія чытачы знойдуць каля 50 захапляльных апавяданняў пра хлопчыка Ціно, які вельмі любіць розныя хітрыкі і незвычайныя разважанні. З Ціно і яго сябрамі можна навучыцца жыць і любіць, бо яны ва ўсім заўважаюць самае галоўнае: і ў спектаклі-батлейцы, і ў працы ў садзе, і ў звычайнай паездцы ў аўтобусе, і ў тэлефоннай размове з Богам...

УДК 821.112.2-93

ББК 84(Гем)-44

Літаратурна-мастацкае выданне

Майер-Скуманц Ленэ
Гісторыі пра Ціно і Ціну

Адказная за выпуск І. Бурак
Рэдактар К. Лялько
Карэктар А. Рунёва
Тэхнічны рэдактар А. Глекаў
Камп'ютэрная вёрстка К. Хагінай

Падпісана да друку 22.11.2004 г.
Фармат 84х108 ¹/₃₂. Папера афсетная. Гарнітура Galleon.
Друк афсетны. Ум. друк. арк. 6,72. Ул.-выд. арк. 2,34.
Наклад 500 асобнікаў. Зак. № **106**

УП «Выдавецтва „Про Хрысто“»,
220030 г. Мінск, пл. Свабоды, 9, п. 2.
ЛІ № 02330/0056927 ад 1.04.2004 г.

Надрукавана з дыяпазітываў заказчыка ў друкарні ООО «Юстмаж».
ЛПІ № 02330/0148792 ад 30.04.2004 г.
г. Мінск, вул. Кнорына, 50.

Ціно — нямецкі хлопчык, які вельмі любіць розныя хітрыкі і незвычайныя разважання. Яго вабіць усё: свет дарослых, суседскі сад, расліны і жывёлы, дажджлівае надвор'е і адвэнтавы вянок і канешне ж — Ціна, з якою многае адразу становіцца больш простым...

З Ціно і Цінаю можна навучыцца жыць і любіць, бо яны ва ўсім заўважаюць самае галоўнае: і ў прыгодніцкім спектаклі, і ў працы ў садзе, і ў звычайнай паездцы ў аўтобусе, і ў тэлефоннай размове з ботам...

ISBN 985-6628-55-5

9 789856 628552

